

arenaidé
Augusti 2022

Arena Idés arbetsmarknads- politiska rapport 2022

En granskning av riksdagspartierna 2018–2022

Mats Wingborg

arenaidé

Arena Idés arbetsmarknadspolitiska rapport 2022
– En granskning av riksdagspartierna 2018–2022

Stockholm 2022

©Arena Idé och Mats Wingborg

Redaktör: German Bender

Omslagsfoto: [Papaioannou Kostas](#) på [Unsplash](#)

Rapporten kan laddas ner från www.arenaide.se/rapporter

Mats Wingborg (författare)
Författare, journalist och
fristående utredare.

German Bender (redaktör)
Utredningschef på Arena Idé och
doktorand vid Handelshögskolan
i Stockholm.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	7
Partiernas åsikter i urval	8
Syfte och bakgrund	9
Partiernas positioner i arbetsmarknadspolitiken	14
1. Reformeringen av arbetsrätten	14
Uppfattning parti för parti.....	16
2. Förändringen av stridsåtgärderna	22
Uppfattning parti för parti.....	23
3. Omdaning av Arbetsförmedlingen	25
Uppfattning parti för parti.....	27
4. Förändringarna av arbetsmarknadsåtgärderna	30
Uppfattning parti för parti.....	34
5. Utstationering och lex Laval	36
Uppfattning parti för parti.....	37
6. Arbetskraftsinvandring från tredje land	38
Uppfattning parti för parti.....	39
7. Skyddsombudens rättigheter	43
Uppfattning parti för parti.....	43
8. A-kassan	45
Uppfattning parti för parti.....	45
9. Karensavdraget	48
Uppfattning parti för parti.....	48
Källor	50

INLEDNING

Inför valet 2018 gjorde Arena Idé en omfattande kartläggning av riksdagspartiernas arbetsmarknadspolitik.¹ I denna rapport gör vi återigen en genomgång av ett antal centrala arbetsmarknadsrelaterade frågor, denna gång inför valet 2022.

Under mandatperioden 2018–2022 har stora förskjutningar skett av arbetsmarknadspolitikerna. De partipolitiska skiljelinjerna lever vidare, men positionerna i flera sakfrågor ser delvis annorlunda ut än inför valet 2018. En avgörande orsak till detta är den breda uppgörelsen om arbetsrätten, som i sin tur bygger på en uppgörelse mellan delar av parterna på arbetsmarknaden. Även reformeringen av konflikträtten, förändringarna av Arbetsförmedlingen och upprättandet av etableringsjobb har förändrat spelplanen.

Rapporten gör inte anspråk på att vara heltäckande, det finns många ytterligare arbetsmarknadsfrågor som inte tas upp. Det lämnas inte heller förslag på vilken ekonomisk politik som behövs för att skapa fler jobb och vilka ändringar som behöver ske av skattelagstiftningen för att motverka arbetslivskriminalitet.

Rapporten inleds med en komprimerad sammanställning i tabellform av partiernas ståndpunkter i fem av de frågor som rapporten avhandlar. Därefter följer en mer utförlig redovisning av nio arbetsmarknadspolitiska frågor och av partiernas agerande.

Fram till valet den 11 september sker det ständigt nya utspel då partierna lanserar nya förslag eller ändrar sig om sina tidigare förslag. De uppgifter som redovisas i denna rapport gällde vid tidpunkten då den färdigställdes i mitten av augusti 2022.

¹ Wingborg, Mats. 2018. *Arena Idés arbetsmarknadspolitiska rapport 2018*. Arena Idé.

<https://arenaide.se/rapporter/arena-ides-arbetsmarknadspolitiska-rapport-2018/> (hämtad 2022-06-21)

SÅ TYCKER PARTIERNA

arenaidé

För att förstå riksdagsvalet 2022 och kunna förutse kommande mandatperiod behöver vi veta var partierna står i en rad frågor som rör arbetsmarknaden. Här är en sammanfattning av de fem viktigaste punkterna:

Fråga						
1 Lagen om anställningskydd	Ta bort alla undantag från turordningsreglerna och allmän/särskild visstid.	Sluter upp kring uppgörelsen om arbetsrätten.	Sluter upp kring uppgörelsen om arbetsrätten.	Sluter upp kring uppgörelsen om arbetsrätten.	Vill se ytterligare förändringar. Däribland kräver partiet att provanställningarna ska förlängas.	Vill se ytterligare förändringar. Däribland kräver partiet att provanställningarna ska förlängas.
2 Arbetskraftsinvandring	Partiet har stött regeringens förslag om skärpt kontroll. Vill återinföra arbetsmarknadsprövningen.	Har skärpt reglerna för arbetskraftsinvandring. Har tillsett en utredning om att återinföra arbetsmarknadsprövning.	Har stött regeringens förslag om skärpta regler. Säger nej till arbetsmarknadsprövning.	Har stött regeringens förslag om skärpta regler. Säger nej till arbetsmarknadsprövning.	Vill införa ett skärpt lönegolv vid arbetskraftsinvandring. Säger nej till arbetsmarknadsprövning.	Vill införa ett skärpt lönegolv vid arbetskraftsinvandring. Säger nej till arbetsmarknadsprövning.
3 Skyddsombud	Regionala skyddsombud ska kunna inspektera även om det inte finns kollektivavtal.	Regionala skyddsombud ska kunna inspektera även om det inte finns kollektivavtal.	Säger nej till att ge regionala skyddsombud utvidgade rättigheter.	Säger nej till att ge regionala skyddsombud utvidgade rättigheter. Vill ta bort facketts rätt att utse skyddsombud.	Säger nej till att ge regionala skyddsombud utvidgade rättigheter.	Säger nej till att ge regionala skyddsombud utvidgade rättigheter.
4 A-kassan	Vill höja ersättningsnivån i a-kassan.	Har hittills stött den socialdemokratiska politiken, men vill slå samman a-kassan med andra försäkringar.	Vill att ersättningarna återgår till den nivå som fanns före pandemin.	Vill att ersättningarna återgår till den nivå som fanns före pandemin.	Vill sänka ersättningen i a-kassan.	Vill sänka ersättningen i a-kassan.
5 Karensavdraget	Vill avskaffa karensavdraget.	Vill utreda frågan.	Vill utreda frågan.	Vill behålla karensavdraget.	Vill behålla karensavdraget.	Vill behålla karensavdraget.

Vill du läsa mer om vad partierna tycker om dessa och ytterligare fyra arbetsmarknadsfrågor? Läs Arena Idés arbetsmarknadspolitiska rapport 2022 på arenaide.se/rapporter.

SYFTE OCH BAKGRUND

Inom arbetsmarknadspolitiken är dragkampen mellan vänster och höger ofta särskilt tydlig. I förgrunden står klassiska frågor om fackligt inflytande, kollektivavtalens ställning och arbetsrätt, där vänstersidan i politiken står mer på löntagarnas sida medan den politiska högern står mer på arbetsgivarnas sida. Dessa skiljelinjer är fortfarande tydliga. Samtidigt har socialdemokratin under mandatperioden ofta försökt att nå breda lösningar genom att ta stöd av arbetsmarknadens parter. Inte sällan har det inneburit att partiet förskjutit sina politiska positioner. Socialdemokraterna ingick också januariavtalet med Miljöpartiet, Centern och Liberalerna, något som innebar eftergifter inom arbetsmarknadspolitiken och i nästa skede lett till justeringar av partiets politiska uppfattning.

Ett annat sätt att beskriva arbetsmarknadspolitiken under mandatperioden är att socialdemokratin systematiskt försökt att föra över beslut till arbetsmarknadens parter eftersom det varit omöjligt att få riksdagen att ställa sig bakom progressiva lösningar, framför allt beroende på att Centern står långt från Socialdemokraterna i flera frågor. Strategin kan tolkas som att socialdemokratin har haft ett svagt politiskt mandat och tvingats låta arbetsmarknadens parter i praktiken avgöra viktiga politiska frågor. Därtill har upplägget ofta varit att stora politiska försämringar skulle genomföras om inte arbetsmarknadens parter kom överens. Inte minst när det gällde arbetsrätten var det upplägget tydligt, vilket gav Svenskt Näringsliv en stark position i förhandlingarna. De fackliga organisationerna fick välja mellan en uppgörelse eller att godta en politisk försämring.

En annan tolkning av skeendet är att arbetsmarknadens parter tagit ett stort ansvar för arbetsmarknadspolitiken och slutit uppgörelser om arbetsrätten, konflikträtten och etableringsjobben – medan utrymmet för politiska lösningar varit mer låst. Vänsterpartiet har emellertid ställt sig vid sidan av uppgörelserna. Partiet har exempelvis inte accepterat utökningen av undantag från turordningsreglerna och kräver att allmän visstid (nu särskild visstid) helt tas bort. Partiet godtog inte heller förändringarna av strejkrätten. Samtidigt innebar den uppgörelse kring arbetsrätten som parterna (eller rättare sagt delar av parterna) slutit att Vänsterpartiet inte begärde misstroendevotering mot regeringen i frågan. Om regeringen på egen hand lagt fram motsvarande förslag är det troligt att det slutat i regeringskris. Agerandet från Miljöpartiet har varit det motsatta. Under en stor del av

mandatperioden ingick partiet i regeringen tillsammans med Socialdemokraterna och slöt upp bakom den gemensamma politiken. Även därefter har Miljöpartiet vanligen stött de socialdemokratiska förslagen. I partiets interna information spelar arbetsmarknadspolitik en blygsam roll.

De stora uppgörelserna om bland annat arbetsrätt har inneburit att konfliktområden inom politiken blivit mer inkapslade. I valrörelsen 2018 rådde stora skillnader mellan partierna i synen på arbetsrätt, och frågorna var centrala i den politiska debatten. Nu finns en generell uppslutning kring den uppgörelse som parterna har slutit och de efterföljande justeringarna av lagar och regelverk. Det har för tillfället minskat sprängkraften i frågan även om tydliga politiska skiljelinjer fortfarande finns kvar. Samma sak gäller delvis frågan om strejkrätten.

En annan förändring under mandatperioden är att aktörer över hela det politiska fältet blivit mer kritiska till de tidigare liberala reglerna kring arbetskraftsinvandring från tredje land. Det var allianspartierna och Miljöpartiet som enades om ett regelverk 2008 som nu delvis har rivits upp. Kritiken har handlat om flera saker: att Sverige inte ska hämta arbetskraft från andra länder till yrken där vi har arbetslösa på hemmaplan, att de generösa reglerna för arbetskraftsinvandring lett till en exploatering av utländsk arbetskraft och att systemet bidragit till en ökad arbetslivskriminalitet. På flera punkter har regeringen drivit igenom skärpningar av systemet.

På några punkter råder dock fortfarande politiska skiljelinjer. En sådan är synen på arbetsmarknadsprövning, det vill säga att parterna och myndigheterna bedömer inom vilka branscher och yrken det finns behov av ytterligare arbetskraft. Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna, men inte något av de övriga partierna, vill återinföra arbetsmarknadsprövningen. Detta illustrerar en annan princip som gäller för arbetsmarknadspolitik: SD stödjer genomgående den politiska högern, utom i frågor där SD tror att förslag från vänster bidrar till en minskad invandring, då stödjer SD vänstersidan.

Även om det arbetsmarknadspolitiska landskapet har förändrats under mandatperioden och vissa frågor blivit mer inkapslade lever fortfarande konflikten mellan vänster och höger kvar. När det gäller arbetsrätten står Vänsterpartiet fast vid sina tidigare krav om förstärkt anställningstrygghet. Socialdemokraterna har visserligen slutit upp kring parternas uppgörelse, men vill stärka anställningstryggheten genom att ta initiativ i kommuner och regioner. Ambitionen är att 90 procent av välfärdsarbetarna ska ha

en tillsvidareanställning på heltid. Partiet anser också i likhet med Vänsterpartiet att visstidsanställningar ska vara objektivt grundade. Det innebär en kritik mot särskild visstid, även om Socialdemokraterna för närvarande inte kräver att den anställningsformen ska tas bort. Från partierna till höger finns tvärtom förslag om att försvaga arbetsrätten. Däribland vill både Moderaterna och KD att möjligheten att provanställa förlängs från sex till tolv månader. KD vill vidare ytterligare utöka undantagen från turordningsreglerna medan Moderaterna är mer otydliga i den frågan.

När det gäller synen på stridsåtgärder sluter Socialdemokraterna och Miljöpartiet upp kring den nya lagstiftningen som i sin tur bygger på en uppgörelse mellan arbetsmarknadens parter. Vänsterpartiet kräver att förändringarna rivs upp. Centern, Kristdemokraterna och Moderaterna vill skapa en "bättre proportionalitet", vilket betyder att strejker som åstadkommer en skada som inte står i proportion till missförhållandena ska kunna förbjudas (oklart vem som ska avgöra detta). I praktiken handlar detta bland annat om att inskränka den fackliga rätten till sympatistrejker. Sverigedemokraterna vill uttryckligt ta bort rätten till fackliga sympatiåtgärder.

Arbetsförmedlingen har genomgått ett systemskifte, både som ett resultat av januariavtalet och som en konsekvens av högerbudgeten 2018 som drog ner på resurserna för myndigheten. Redan inför valet 2018 var allianspartierna och SD pådrivande för att "avskaffa Arbetsförmedlingen i dess nuvarande form" och föra över matchningen till externa aktörer. Det innebar att Centern hade fått ett bredare gehör för ett krav som partiet drivit sedan 2010.² För att få igenom januariavtalet var Socialdemokraterna tvungna att gå med på stora delar av dessa förändringar, men har i efterhand i viss mån lyckats att justera förslaget. Däribland har Arbetsförmedlingen fått möjlighet att förmedla vissa jobb i egen regi (främst till långtidsarbetslösa), kommuner får vara externa aktörer och upphandlingarna behöver inte ske med stöd av LOV. Även om justeringarna varit steg i rätt riktning tyder mycket på att omdaning av Arbetsförmedlingen fått negativa effekter för bland annat långtidsarbetslösa som behöver ett stöd med fysisk närvaro. Detta är allvarligt med tanke på att de långtidsarbetslösas andel av alla arbetslösa successivt har ökat sedan finanskrisen 2007–2008. Vänsterpartiet har motsatt sig förändringen av Arbetsförmedlingen och vill stoppa den fortsatta "privatiseringen" av verksamheten.

² Berg, Johan, 2022. *Spelet om Arbetsförmedlingen*. Carlssons.

Även när det gäller synen på arbetsmarknadsåtgärder finns tydliga skiljelinjer mellan vänster och höger. Partierna till vänster vill satsa mer pengar på arbetsmarknadsåtgärder, betonar starkare att subventionerade anställningar ska ha lön och villkor i enlighet med kollektivavtal, är mer positiva till subventionerade tjänster inom offentlig sektor (extrajobb) och vill ha mer av riktade åtgärder. Partierna till höger har tvärtom dragit ner på stödet till arbetsmarknadsåtgärder (när deras budgetar antagits), är mer positiva till subventionerade tjänster där det inte ställs krav på kollektivavtal, är negativa till subventionerade tjänster inom offentlig sektor (extrajobb) och vill ha mer av generella åtgärder.

När det gäller utstationering och arbetskraftsinvandring vill partierna till vänster ha en skarpare reglering. Det handlar bland annat om att återinföra arbetsmarknadsprövning för arbetskraftsinvandring från tredje land. Partierna till höger vill tvärtom återinföra lex Laval (i detta fall Centern, KD och Moderaterna), vilket skulle innebära att krav på att följa kollektivavtal i samband med utstationering av arbetskraft togs bort. Även SD vill återinföra arbetsmarknadsprövningen i samband med arbetskraftsinvandring, men kräver också att en förnyad prövning ska ske varje gång en "utlänning byter yrke eller arbetstillstånd". Eftersom partiet vill ta bort de permanenta uppehållstillstånden innebär det att denna återkommande prövning kan pågå i tio år (först då öppnar partiet för medborgarskap).

När det gäller skyddsombudens rättigheter fällde de tidigare allianspartierna tillsammans med SD förslaget i riksdagen om att ge de regionala skyddsombuden en utökad tillträdesrätt. Liberalerna och SD kräver dessutom att de lokala skyddsombuden ska utses av arbetstagarna på arbetsplatsen, men av de fackliga organisationerna. SD har också specifikt föreslagit att de regionala skyddsombuden, som i dag utses av facket, ersätts av "oberoende arbetsmiljörådgivare".

Vidare kräver samtliga partier utom Vänsterpartiet och Socialdemokraterna att arbetslöshetsförsäkringen blir allmän och obligatorisk, vilket skulle innebära att de fackliga organisationerna förlorade inflytande över kassorna. Dessa partier har samtidigt inte kunnat samla sig kring något gemensamt förslag som går i denna riktning. När det gäller nivåerna i arbetslöshetsförsäkringen utmärker sig Moderaterna och KD som vill sänka ersättningsnivåerna. Moderaterna har också föreslagit att fler karensdagar införs i systemet.

Vänsterpartiet vill avskaffa karensavdraget i sjukförsäkringssystemet. Ersättningen ska i stället utgå från första sjukdagen. Socialdemokraterna har tillsatt en utredning om karensavdraget. Övriga partier vill behålla karensavdraget.

Sammantaget råder fortfarande stora skillnader mellan höger och vänster i arbetsmarknadspolitiken när det gäller synen på arbetsrätt, strejkrätt, Arbetsförmedlingen, arbetsmarknadsåtgärder, utstationering, arbetskraftsinvandring, skyddsombuden, a-kassan och karensavdraget. Valutslaget kommer med andra ord påverka hur den framtida arbetsmarknaden kommer att se ut.

PARTIERNAS POSITIONER I ARBETSMARKNADSPOLITIKEN

I detta kapitel avhandlas mer utförligt de politiska frågor som hittills i rapporten redovisats översiktligt. För att förstå hur spelplanen ser ut behövs en inledande beskrivning av de stora förändringar av arbetsmarknaden som skett de senaste åren. En sådan beskrivning görs i inledningen av varje avsnitt, därefter redovisas partiernas positioner i respektive fråga.

Underlagen har främst varit partiernas program, kongressbeslut, ställningstaganden i riksdagen och formuleringar på partiernas webbsidor.

1. Reformeringen av arbetsrätten

För att Stefan Löfven skulle kunna bilda regering slöts januariavtalet mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Liberalerna i januari 2019. Avtalet innehöll 73 punkter varav nio handlade om arbetsmarknaden. Innehållet i några av dessa punkter gick emot vad framför allt Socialdemokraterna tidigare ansett. Det handlade bland annat om att kraven på kollektivavtal för nystartsjobb skulle tas bort (punkt 17), att fristående aktörer skulle ta över ansvaret för att förmedla jobb medan Arbetsförmedlingen skulle svara för kontroll och administration (punkt 18) samt att arbetsrätten skulle reformeras för att bland annat ge ”tydligt utökade undantag från arbetsrätten” (punkt 20).

En utredning om arbetsrätten genomfördes, men efter att den lämnat sitt betänkande slöts en uppgörelse om las mellan Svenskt Näringsliv, PTK och fackförbundet IF Metall. Snart anslöt sig också Kommunal till uppgörelsen och senare även HRF och Pappers. I slutet av 2021 ställde sig även LO-styrelsen bakom las-överenskommelsen.³ Kostnaderna för staten för satsningar på omställning och kompetens beräknades till 11 miljarder kronor per år när reformen är fullt utbyggd.⁴

Uppgörelsen innebar bland annat att:⁵

³ Berggren, Jenny & Martos Nilsson, Mårten. 2021. Därför byter LO fot om las. *Arbetet*. <https://arbetet.se/2021/11/10/darfor-byter-lo-fot-om-las/> (hämtad 2022-06-21).

⁴ Berggren, Jenny. 2022. Eva Nordmark om ny arbetsrätt: ”Största frihetsreformen i modern tid”. *Arbetet*. <https://arbetet.se/2022/01/27/eva-nordmark-om-ny-arbetsratt-storsta-frihetsreformen-i-modern-tid/> (hämtad 2022-06-21).

⁵ Arbetsmarknadsdepartementet. 2021. *Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden*. Stockholm: Regeringskansliet.

- Turordningsreglerna utökades. Uppgörelsen innebar att tre personer undantas på ”berörd driftsenhet och avtalsområde” där arbetsgivaren gjort bedömningen att det råder arbetsbrist oavsett företagets storlek. Arbetsgivare som omfattas av huvudavtalet kan undanta upp till 15 procent av de anställda. Sådana undantag får dock högst omfatta 10 procent av det totala antalet anställda. Begränsningen träder i kraft om en arbetsgivare säger upp minst två tredjedelar av de anställda.⁶
- Saklig grund som skäl för en uppsägning byttes till uttrycket ”sakliga skäl”. Det innebär att det blir aningen enklare för arbetsgivare att säga upp anställda av personliga skäl. Dessa sakliga skäl ska dock även i fortsättningen handla om antingen arbetsbrist eller personliga skäl. Personliga skäl kan bland annat handla om bristande prestationer (som inte beror på ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning), misskötsamhet eller samarbetssvårigheter.
- Allmän visstid ersätts med särskild visstidsanställning. En särskild visstidsanställning övergår i en tillsvidareanställning för den som varit anställd hos arbetsgivaren i särskild visstidsanställning sammanlagt mer än tolv månader under en femårsperiod. Enligt tidigare regelverk omvandlas en allmän visstid först efter 24 månader. Tiden mellan flera korta anställningar i särskild visstidsanställning räknas som sammanhållen anställning.
- Reglerna för tvister om ogiltighet i samband med uppsägningar ändrades. Anställningen ska inte längre bestå under tvisten när en arbetstagare sagts upp. Samtidigt ska det allmänna skadeståndet särskilt motverka ogiltiga uppsägningar och avskedanden. Om facket vill pröva tvisten i domstol kan arbetstagaren i stället för lön få kompletterande a-kassa motsvarande 80 procent av lönen. Om AD dömer till fackets och den uppsagdes fördel får personen utöver skadestånd också inestående lön under den tid som tvisten pågått och kan få behålla jobbet.
- Reglerna i samband med hyvling skärptes. Om en arbetsgivare plockar bort arbetstimmar genom hyvling så måste det göras enligt turordningsreglerna och på en och samma driftsenhet. Den som varit anställd kortast tid är den som kommer få sina

<https://www.regeringen.se/49c55e/contentassets/77c031ddf9284cd99cff6c40f7253e15/presentationbilder-presstraff-210607.pdf> (hämtad 2022-06-21).

⁶ Jacobsson, Göran. 2021. Så blir skillnaden mellan dem som skrivit på las-uppgörelsen och alla andra. 21 januari. *Arbetsvärlden*. <https://www.arbetsvarlden.se/sa-blir-skillnaden-mellan-de-som-skrivit-pa-las-uppgorelsen-och-alla-andra/> (hämtad 2022-06-21).

timmar kortade först. Om det är flera tjänster som ska hyvlas ska de med lägre sysselsättningsgrad påverkas först.

- Ett omställningsstöd ska införas för att göra det enklare för personer som blir av med sitt jobb att få ett nytt arbete. Omställningsstödet ska även kunna ges till visstidsanställda och till sjuka som sagts upp av personliga skäl. Även provanställda och personliga assistenter ska ingå i systemet.⁷

I januari 2022 höll arbetsmarknadsminister Eva Nordmark och Centerns Martin Ådahl en gemensam presskonferens där ett flertal lagändringar presenterades för att parternas uppgörelse skulle kunna bli verklighet. Eva Nordmark kallade reformen för den ”största frihetsreformen i modern tid”.⁸

Riksdagen debatterade förslagen bland annat den 2 februari och den 8 juni 2022. Vid det sistnämnda datumet fattade riksdagen beslut (proposition 2021/22:176)⁹ och lagändringen trädde i kraft under sommaren.

Propositionen var en direkt följd av uppgörelsen med delar av parterna, och beslutet innebar uppföljande lagändringar, bland annat att en uppsägning från arbetsgivarens sida ska grunda sig på sakliga skäl, att arbetsgivare får undanta tre arbetstagare från turordningen vid arbetsbrist, att en anställning inte ska bestå vid tvist och att särskild visstidsanställning införs.

Uppfattning parti för parti

Inledning: Uppgörelsen mellan delar av parterna har kapslat in de politiska konflikterna om arbetsrätten. Det politiska tonläget är i dag väldigt annorlunda jämfört med hur läget var inför valet 2018. Då krävde både SD och samtliga allianspartier att det skulle ske stora uppluckringar av arbetsrätten, bland annat genom att fler undantag från turordningsreglerna infördes. Samtidigt krävde både Socialdemokraterna och Vänsterpartiet tvärtom att arbetstagarnas

7 Heimersson, Alicia. 2020. LAS-uppgörelsen: Det här gäller. *Dagens Arena*. 30 december.

<https://www.dagensarena.se/innehall/las-uppgorelsen-det-har-galler> (hämtad 2022-06-21).

8 Berggren, Jenny. 2022. Eva Nordmark om ny arbetsrätt: ”Största frihetsreformen i modern tid”. *Arbetet*. <https://arbetet.se/2022/01/27/eva-nordmark-om-ny-arbetsratt-storsta-frihetsreformen-i-modern-tid/> (hämtad 2022-06-21).

9 Regeringen. 2021. Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Regeringens proposition 2021/22:176). https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/flexibilitet-omstallningsformaga-och-trygghet-pa_H903176 (hämtad 2022-06-21). Se även: Riksdagen, Arbetsmarknadsutskottet. 2021. Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU12). Stockholm: Sveriges riksdag. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/flexibilitet-omstallningsformaga-och-trygghet-pa_H901AU12 (hämtad 2022-06-21).

rättsliga skydd skulle stärkas. Inför valet 2022 är frågan om arbetsrätten nästintill bortförd från dagordningen. Det betyder emellertid inte att åsiktsskillnaderna är borta. Flera partier till höger vill fortfarande se uppluckringar, bland annat genom att förlänga möjligheten att provanställa, medan Vänsterpartiet vill stärka arbetsrätten. Men problemet för dem som vill se förändringar är att de i sådana fall måste riva upp den mödosamt framförhandlade uppgörelsen.

Vänsterpartiet: Vänsterpartiet försökte inte fälla regeringen på frågan om arbetsrätten. En orsak var att förslaget byggde på en uppgörelse mellan delar av arbetsmarknadens parter. Det betyder dock inte att Vänsterpartiet slutit upp bakom innehållet i de förändringar som drevs igenom. Tvärtom uttryckte partiet en skarp kritik. På en rad punkter vill Vänsterpartiet i stället stärka arbetstagarnas rättigheter. Det framgår också av de motioner som partiet lagt i riksdagen och de reservationer som partiet lämnat in. Det handlar bland annat om att helt ta bort undantagen från turordningsreglerna, att allmän visstid ska tas bort, att det ska krävas objektiva skäl när visstidsanställningar ska vara tillåtna, att hyvling av tjänster förbjuds, att Sverige ska verka för en ändring av EU:s bemanningsdirektiv och att uthyrningslagen ändras så att det blir förbjudet att hyra ut och in arbetskraft för permanenta arbetskraftsbehov.

Socialdemokraterna: Socialdemokraterna har slutit upp bakom den uppgörelse som delar av parterna gjort om arbetsrätten (och där LO så småningom hakade på). Även den socialdemokratiska partikongressen 2021 ställde sig bakom uppgörelsen och de uppföljande riksdagsbeslut som krävdes för att den skulle kunna förverkligas. Kongressens beslut lød: "Partsöverenskommelsen och de reformer som vi socialdemokrater presenterat för omställningsstudiestöd ska genomföras fullt ut."¹⁰ Kongressen beslutade också om en allmän inriktning för arbetsrätten: "Normen på svensk arbetsmarknad ska vara att anställningar är tillsvidare på heltid och omfattas av kollektivavtal. Fler ska kunna arbeta heltid, inte bara ha en heltidsanställning i grunden. Visstidsanställningar ska snabbare övergå i en tillsvidareanställning och tidsbegränsade anställningar ska alltid vara objektivt motiverade. Det ska inte vara möjligt att täcka ett stadigvarande arbetskraftsbehov med inhyrning. Vi vill att välfärdssektorn ska gå före och nå ett mål under nästa mandatperiod om att minst 90 procent av alla

¹⁰ Socialdemokraterna. 2021. Vi bygger landet – Antagna riktlinjer Kongressen 2021.

<https://docplayer.se/223119021-Antagna-riktlinjer-kongressen-2021.html> (hämtad 2022-06-21).

välfrädsarbetare ska ha en tillsvidareanställning på heltid. Det uppsatta målet kräver en hållbar arbetstidsförläggning med fokus på friska arbetsplatser och friska arbetstagare.”¹¹

Flera saker är värda att notera. I likhet med Vänsterpartiet anser Socialdemokraterna att tidsbegränsade anställningar ska vara objektivt grundade, med det menas att det ska finnas en grund som motiverar varför en tidsbegränsad anställning behövs. Det kan exempelvis handla om att det finns behov av en vikarie eller att ett arbete är säsongsbetonat. Allmän visstid, som nu blir särskild visstid, bygger dock inte på någon sådan objektiv grund. Det borde betyda att Socialdemokraterna anser att anställningsformen allmän/särskild visstid bör tas bort från las, men någon sådan specifik formulering finns inte i kongressbeslutet från 2021.

En annan sak som är värd att notera är att Socialdemokraterna anser att välfärdssektorn ska gå i förväg och att 90 procent av välfärdsarbetarna ska ha en tillsvidareanställning på heltid under nästa mandatperiod. Det förpliktigar till att kommuner och regioner går i täten, men också att privatanställda välfärdsarbetare oftare får fasta heltidsjobb. Exakt hur detta ska gå till preciseras inte.

I november 2021 presenterade Socialdemokraterna nio arbetsmarknadsfrågor som ska drivas i valet.¹² Här återkommer kravet att ”minst 90 procent av alla välfärdsarbetare ska ha en tillsvidareanställning på heltid”.¹³ Tidningen Arbetet påminner samtidigt om att Stefan Löfven inför valet 2018 lovade att 90 procent av de kommunanställda skulle ha ett fast heltidsjobb i de kommuner och regioner där Socialdemokraterna styr, men det målet har inte nåtts på långa vägar.¹⁴ Arbetets egen granskning visar att ingen av landets kommuner når upp till det målet och följaktligen inte heller de kommuner som är S-styrda.¹⁵ Visserligen har andelen med fasta jobb ökat i de kommuner där Socialdemokraterna styr, men ökningstakten har varit låg.¹⁶

Det andra kravet som berör arbetsrätten i de socialdemokratiska

¹¹ Ibid.

¹² Martinsson, Karl & Frisk, Martina. 2021. Här är jobbfrågorna som Socialdemokraterna ska driva i valrörelsen. *Arbetet*. 7 november. <https://arbetet.se/2021/11/07/har-ar-jobbfragorna-som-socialdemokraterna-ska-driva-i-valrorelsen/> (hämtad 2022-06-21).

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Martinsson, Karl. 2021. Ingen kommun klarar Stefan Löfvens löfte om fasta jobb. *Arbetet*. 3 november. <https://arbetet.se/2021/11/03/ingen-kommun-klarar-stefan-lofvens-lofte-om-fasta-jobb/> (hämtad 2022-06-21).

¹⁶ Ibid.

arbetsmarknadspolitiska valkraven handlar om las, där beslutet från partikongressen 2021 upprepas, det vill säga att partsöverenskommelsen ska genomföras fullt ut. Även detta kommenterar tidningen *Arbetet* och konstaterar att las-debatten uteblev vid den socialdemokratiska partikongressen. Visserligen ville ett antal ombud från Stockholm helt avskaffa undantagen i turordningsreglerna, men de fick inte gehör för sina krav.¹⁷

Miljöpartiet: Miljöpartiet har ställt upp på den förändring av arbetsrätten som delar av parterna på arbetsmarknaden initierat och som följts upp av regeringen. Partiet har gjort få utspel i frågan och konsekvent följt regeringslinjen. Partiet har dock tidigare inte alltid gått i takt med Socialdemokraterna i frågan om arbetsrätten. Inför valet 2018 uppstod en konflikt mellan dåvarande arbetsmarknadsministern Ylva Johansson (S) och Per Bolund (MP). Socialdemokraterna krävde då att de två undantagen från turordningsreglerna för mindre företag skulle tas bort medan Bolund menade att de borde vara kvar. I efterhand är det inte fel att säga att Miljöpartiet gick segrande ur den striden medan Socialdemokraterna bytt position.¹⁸

Centerpartiet: Centerpartiet har tidigare krävt långtgående förändringar av arbetsrätten. Inför valet 2018 krävde partiet bland annat att turordningsreglerna skulle tas bort helt för alla företag med upp till 50 anställda. Numera har Centern slutit upp kring en uppgörelse om arbetsrätten som slutits av delar av parterna och som innefattar politiska beslut. Uppgörelsen var också ett direkt resultat av januariöverenskommelsen som Centerpartiet var med och förhandlade fram. I omröstningarna i riksdagen har också Centerpartiet röstat ja till de förslag som gällt förändringar av arbetsrätten. När Toijers utredning presenterades sommaren 2020 gjorde Martin Ådahl och Anders W Jonsson från Centerpartiet ett utspel där de hävdade att utredningens förslag var ett steg i rätt riktning. Ådahl och Jonsson presenterade dock inga detaljer i Centerns uppfattning utan menade att undantagen från turordningsreglerna måste bli fler och företagets kostnader för att säga upp personal måste bli lägre.¹⁹ Toijers utredning blev dock aldrig grund för något regeringsförslag eftersom delar av parterna

¹⁷ Martinsson, Karl & Frisk, Martina. 2021. Här är jobbfrågorna som Socialdemokraterna ska driva i valrörelsen. *Arbetet*. 7 november. <https://arbetet.se/2021/11/07/har-ar-jobbfragorna-som-socialdemokraterna-ska-driva-i-valrorelsen/> (hämtad 2022-06-21).

¹⁸ Olsson, Lova & Jelmin, Anders. 2014. Rödgrön splittring om turordningsregler. Sveriges Radio. <https://sverigesradio.se/artikel/5938197> (hämtad 2022-06-21).

¹⁹ Centerpartiet. 2020. DÄRFÖR MÅSTE SVERIGE MODERNISERA ARBETSRÄTTEN [pressmeddelande]. <https://www.centerpartiet.se/press/pressmeddelande/nyhetsarkiv-2020/2020-06-01-darfor-maste-sverige-modernisera-arbetsratten> (hämtad 2022-06-21).

kom fram till en annan uppgörelse. Även den har emellertid accepterats av Centerpartiet. Den 7 juni 2021 höll regeringen en presskonferens tillsammans med Centern och Liberalerna där de presenterade de beslut som riksdagen behövde fatta för att följa upp den uppgörelse som slutits mellan delar av arbetsmarknadens parter. Samtliga fyra involverade partier – Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna – var överens om att förändringen innebar ett positivt steg mot ”en flexiblare arbetsrätt”.²⁰

Liberalerna: I likhet med Centern har Liberalerna varit en del av uppgörelsen kring den förändrade arbetsrätten. I samband med att regeringen och Centern och Liberalerna den 7 juni 2021 tillsammans presenterade de politiska förändringar som riksdagen behövde besluta om för att följa upp uppgörelsen med delar av parterna gjorde Liberalerna ett utspel. Liberalernas arbetsmarknadspolitiska talesperson Arman Teimouri konstaterade att det var ”tack vare Liberalerna” som den svenska arbetsmarknaden stärkts. När beslut fattades i riksdagen slöt Liberalerna upp kring förslaget till förändrad arbetsrätt.²¹

Sverigedemokraterna: SD har under många år varit pådrivande för att luckra upp las och bland annat krävt att det ska införas fler undantag från turordningsreglerna. Inför valet 2018 krävde SD i likhet med Liberalerna att det skulle införas fem undantag för företag med upp till 49 anställda. SD har samtidigt hållit en låg profil när det gäller synen på de förändringar av arbetsrätten som delar av parterna kommit överens om och som riksdagen nyligen har beslutat om. När Toijers utredning om en förändrad arbetsrätt kom sommaren 2020 ville SD inte uttala sig alls.²² SD var lika tyst när uppgörelsen mellan delar av parterna på arbetsmarknaden kom året därpå. När ärendet behandlades i riksdagen röstade SD nästan genomgående på regeringens proposition, men krävde bland annat i likhet med flera borgerliga partier utökad möjlighet för tjänstledighet för att starta företag m.m.²³ På SD:s webbsida finns ett kort avsnitt om partiets

²⁰ Arbetsmarknadsdepartementet. 2021. Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden [pressmeddelande]. Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/06/flexibilitet-omställningsformaga-och-trygghet-pa-arbetsmarknaden/> (hämtad 2022-06-21).

²¹ Liberalerna. 2021. Svensk arbetsmarknad stärks [pressmeddelande]. <https://www.liberalerna.se/nyheter/svensk-arbetsmarknad-starks> (hämtad 2022-06-21).

²² Heimersson, Alicia. 2020. SD vill inte prata om las. *Dagens Arena*. 13 juni. <https://www.dagensarena.se/innehall/sd-vill-inte-prata-om-las/> (hämtad 2022-06-21).

²³ Riksdagen, Arbetsmarknadsutskottet. 2021. Arbetsrätt (Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU7). Stockholm: Sveriges riksdag.

arbetsmarknadspolitik. De krav där som kan kopplas till arbetsrätten är rätt till heltid i offentlig sektor och slopade delade turer.²⁴ I några enstaka fall har detta också följts upp på kommunal nivå. I andra fall har SD motsatt sig att heltidstjänster blir norm inom vård och omsorg.²⁵ I de kommuner där SD sitter med i styret och har en direkt möjlighet att påverka har dock dessa frågor lyst med sin frånvaro.²⁶

Kristdemokraterna: I riksdagsdebatten den 22 februari 2022 behandlades förslag om arbetsrätten. I debatten företrädde KD av Michael Anefur som menade att utökningen av undantagen från turordningsreglerna i las var bra men otillräcklig: "Jag är jätteglad för att parterna tagit ett steg i rätt riktning, men fortfarande finns det nog skäl att inför framtiden fortsätta arbeta för att fler ska kunna undantas. Vi föreslår just nu att fyra ska kunna undantas. Men just siffran är kanske inte det avgörande, utan det avgörande är hur vi kan säkerställa att företag kan behålla kompetens, vidareutvecklas och slåss på en internationell marknad. Det är helt avgörande för Sveriges framtid."²⁷ KD kräver att möjligheten att provanställa förlängs från sex till tolv månader. Kravet förs bland annat fram i en aktuell kommittémotion av Michael Anefur m.fl. (KD).²⁸ Samtidigt har KD noterat att EU:s arbetsvillkorsdirektiv (artikel 8.1) föreskriver att provanställning högst får vara sex månader. Det har gjort det svårare för KD att driva krav på att provanställningarna ska förlängas. Michael Anefur konstaterar emellertid att EU öppnar för att provanställningarna kan förlängas om arbetstagaren under provotiden varit borta från arbetet på grund av sjukdom eller ledighet (artikel 8.3). Anefur har därför motionerat till riksdagen om att Sverige bör utnyttja den

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/arbetsratt_H901AU7 (hämtad 2022-06-21).

²⁴ Sverigedemokraterna. Ett Sverige i arbete. <https://sd.se/vad-vi-vill/arbetsmarknadspolitik/> (hämtad 2022-06-21).

²⁵ Olofsson, Anna. 2020. SD vill stoppa heltid som norm inom vård och omsorg. *Hallandsposten*. <https://www.hallandsposten.se/nyheter/laholm/sd-vill-stoppa-heltid-som-norm-inom-vard-och-omsorg-1.50537315> (hämtad 2022-06-21).

²⁶ Detta handlar om Staffanstorps, Bjuv, Hörby, Svalöv, Sölvesborg och Surahammar där Sverigedemokraterna styr tillsammans med Moderaterna och ibland ytterligare partier. För en mer omfattande genomgång se: Wingborg, Mats. 2021. *Blåbrunt Sverige – Så påverkas du om högern vinner valet*. Verbal förlag.

²⁷ Riksdagen. 2021. Riksdagens protokoll 2021/22:70. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20212270-tisdagen-den-22-februari_H90970/html (hämtad 2022-06-21).

²⁸ Anefur, Michael m.fl. (KD). 2021. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (Motion till riksdagen 2021/22:4198). Stockholm: Sveriges riksdag. <https://data.riksdagen.se/fil/B200C32A-87C6-4129-AD21-B6F8FFDC0C3A> (hämtad 2022-06-21).

möjligheten och förlänga provanställningarna så mycket som det går utan att därmed hamna på kollisionkurs med EU:s regler.²⁹

Moderaterna: Riksdagsdebatten den 1 februari 2022 inleddes med ett anförande av moderaten Mats Green. Han berömde förslaget till förändrad arbetsrätt och ansåg att det var ett steg i rätt riktning.³⁰ Moderaterna har under många år drivit på för en uppluckring av las och inte minst för att det ska bli fler undantag från turordningsreglerna i las. Moderaterna har också krävt att företrädesrätten vid återanställning förändras. På några punkter önskade Moderaterna större förändringar än vad som skett genom den nuvarande reformeringen. I kommittémotionen 2020/21:3371 från Mats Green m.fl. (M) föreslås att provanställningen förlängs från sex till tolv månader. Motionärerna vill också bland annat sänka skadeståndsnivåerna för felaktiga uppsägningar.³¹ När det gäller synen på ännu fler undantag från turordningsreglerna är dock den moderata positionen mer opreciserad. Så här formuleras exempelvis uppfattningen i kommittémotion 2021/22:3325: "Moderaterna har länge verkat för att turordningsreglerna ska ändras så att turordningen i högre grad baseras på kompetens samt att företrädesrätten till återanställning ses över. Att förutsättningarna för omställning förbättras, att kostnaderna för arbetsgivare i samband med uppsägningstvister ska minska och förutsebarheten öka i syfte att främja nyanställningar."³²

2. Förändringen av stridsåtgärderna

Sommaren 2018 kom LO, TCO, Saco och Svenskt Näringsliv överens om hur reglerna för strejkrätten skulle förändras. Bakgrunden var en långdragen konflikt i Göteborgs hamn mellan hamnledningen och Hamnarbetarförbundet. Överenskommelsen innebar det inte längre ska vara möjligt att, mot avtalsbundna företag, vidta

²⁹ Anefur, Michael m.fl. (KD). 2021. med anledning av prop. 2021/22:151 Genomförande av arbetsvillkorsdirektivet (Motion till riksdagen 2021/22:4485). Stockholm: Sveriges riksdag. <https://data.riksdagen.se/fil/D19DBCA7-33CA-4552-BDB1-B5DACA279053> (hämtad 2022-06-21).

³⁰ Riksdagen. 2021. Riksdagens protokoll 2021/22:70. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20212270-tisdagen-den-22-februari_H90970/html (hämtad 2022-06-21).

³¹ Green, Mats m.fl. (M). 2020. Återupprätta arbetslinjen (Motion till riksdagen 2020/21:3371). Stockholm: Sveriges riksdag. <https://data.riksdagen.se/fil/C5AB62D3-9FB5-4AE9-8A8F-2F71CD41CAC4> (hämtad 2022-06-21).

³² Green, Mats m.fl. (M). 2021. Återupprätta arbetslinjen (Motion till riksdagen 2021/22:3325). Stockholm: Sveriges riksdag. <https://data.riksdagen.se/fil/B28D68E8-526F-4DBD-938F-CECC85CAEE5B> (hämtad 2022-06-21).

stridsåtgärder som inte syftar till att uppnå kollektivavtal. Förslaget påverkade däremot inte rätten att vidta sympatiåtgärder eller indrivningsblockader. Inga inskränkningar gjordes heller när det gäller rätten att vidta fackliga stridsåtgärder i syfte att uppnå ett kollektivavtal.³³ Genom att parterna enades om ett förslag förekom de den statliga utredningen om strejkrätten. Det innebar i sin tur att regeringen utgick från parternas överenskommelse när man tog fram en proposition.

Regeringen preciserade förslagen i proposition 2018/19.³⁴ Förslaget innebar att en särskild processordning ska gälla vid stridsåtgärder mot en arbetsgivare som är bunden av ett kollektivavtal. En arbetstagare ska inte få vidta eller delta i en stridsåtgärd mot en avtalsbunden arbetsgivare om inte ändamålet är att åstadkomma ett kollektivavtal och arbetstagarorganisationen har förhandlat med arbetsgivaren om de krav som organisationen ställer. Vidare ska arbetstagarorganisationen inte få kräva att arbetsgivaren ska tillämpa ett kollektivavtal på ett sådant sätt att det tränger undan det befintliga kollektivavtalet. Det föreslås dessutom att det inte ska vara tillåtet för en arbetsgivare eller en arbetstagare att vidta eller delta i en stridsåtgärd för att utöva påtryckning i en rättstvist.³⁵

Den 18 juni 2019 godkände riksdagen regeringens förslag. Två partier reserverade sig mot förslaget, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna.

Uppfattning parti för parti

Inledning: Synen på konflikträtten har alltid varit en skiljelinje mellan höger och vänster i politiken. Partier till höger har återkommande föreslagit att konflikträtten ska inskränkas medan partier till vänster försvarat en mer omfattande konflikträtt. I likhet med arbetsrätten har strejkrätten genomgått en förändring som bygger på en uppgörelse mellan parterna. Denna förändring har dock varit specifik och enbart gällt möjligheten att vidta stridsåtgärder mot avtalsbundna företag, där stridsåtgärden inte syftar till att uppnå kollektivavtal. I jämförelse med arbetsrätten är därför inte frågan om stridsåtgärder lika inkapslad. Flera partier till höger, inklusive SD, föreslår ytterligare inskränkningar av

³³ Berggren, Jenny. 2018. Parterna överens om strejkrätten. *Arbetet*. 5 juni.

<https://arbetet.se/2018/06/05/parterna-overens-om-strejkratten/> (hämtad 2022-06-21).

³⁴ Regeringen. 2018. Utökad fredsplikt på arbetsplatser där det finns kollektivavtal och vid rättstvister (Regeringens proposition 2018/19:105). <https://data.riksdagen.se/fil/326BEB73-C942-4801-881E-FE9F53A1FF3B> (hämtad 2022-06-21).

³⁵ Ibid.

konflikträtten, framför allt vill de strama åt möjligheten att vidta sympatiåtgärder. Det är därför troligt att sådana förändringar skulle kunna genomföras om Sverige för en högergering efter valet 2022.

Vänsterpartiet: Vänsterpartiet menade att förslaget om en förändrad strejkrätt borde avslås. Enligt partiet innebar regeringens förslag en "oacceptabel inskränkning i strejkrätten" som angriper "grundvalarna för ett fritt och välorganiserat arbetsliv". Resultatet blir att arbetsgivarnas makt stärks medan "arbetstagarnas försvagas".³⁶ I dag kräver partiet att förändringen rivs upp.³⁷

Socialdemokraterna: Stod bakom den förändring som genomfördes under mandatperioden. Partiet föreslår inga ytterligare förändringar.

Miljöpartiet: Stod bakom den förändring som genomfördes under mandatperioden. Partiet föreslår inga ytterligare förändringar.

Centern: Företrädare för Centern vill ytterligare inskränka strejkrätten genom att införa en proportionalitetsprincip. Det innebär att konflikter inte ska vara tillåtna om de åstadkommer en skada som inte står i proportion till missförhållandenas omfattning. På vilka grunder en sådan bedömning ska ske utvecklar inte Centern.³⁸

Liberalerna: Företrädare för partiet vill införa en proportionalitetsprincip för konflikträtten.³⁹ I praktiken betyder det bland annat att rätten till fackliga sympatiåtgärder bör inskränkas.

Sverigedemokraterna: Sverigedemokraterna menade att regeringen lade fram ett förslag som var dåligt underbyggt och som flera remissinstanser förkastat. Partiet föreslog därför att regeringen borde återkomma med ett omarbetat förslag som tog

³⁶ Esbati, Ali m.fl. (V). 2018. med anledning av prop. 2018/19:105 Utökad fredsplikt på arbetsplatser där det finns kollektivavtal och vid rättstvister (Motion till riksdagen 2018/19:3101). Stockholm: Sveriges riksdag. <https://data.riksdagen.se/fil/412EFA60-0AAB-448B-88D8-571FB389C7DB> (hämtad 2022-06-21).

³⁷ Esbati, Ali m.fl. (V). 2021. Strejkrätt, föreningsrätt och integritet i arbetslivet (Motion till riksdagen 2021/22:464). <https://data.riksdagen.se/fil/31256C82-B691-4D4E-AA20-2C247F37322B> (hämtad 2022-06-21).

³⁸ Akhondi, Alireza m.fl. (C). 2021. Arbetsmarknad (Motion till riksdagen 2021/22:3226). Stockholm: Sveriges riksdag. <https://data.riksdagen.se/fil/33CA82A4-AA0A-4125-86F0-4547A0B7F0C4> (hämtad 2022-06-21).

³⁹ Liberalerna. 2019. Nilsson, Maria (L): "Konflikter på arbetsmarknaden måste följa proportionalitetsprincipen" [pressmeddelande]. <https://www.liberalerna.se/pressmeddelanden/maria-nilsson-l-konflikter-pa-arbetsmarknaden-maste-folja-proportionalitetsprincipen> (hämtad 2022-06-21).

hänsyn till remissinstansernas åsikter.⁴⁰ Sverigedemokraterna krävde också att rätten till fackliga sympatiåtgärder tas bort.⁴¹

Kristdemokraterna: Företrädare för partiet vill införa en proportionalitetsprincip för konflikträtten; det innebär bland annat inskränkningar av rätten till fackliga sympatiåtgärder.⁴²

Moderaterna: Företrädare för partiet vill införa en proportionalitetsprincip för konflikträtten; det innebär bland annat inskränkningar av rätten till fackliga sympatiåtgärder.⁴³

3. Omdaning av Arbetsförmedlingen

Den 9 maj 2019 gav regeringen ett nytt uppdrag åt Arbetsförmedlingen. En huvudpunkt var att myndigheten skulle ta fram en plan för hur externa aktörer skulle kunna ta över matchningen av arbetssökande.⁴⁴ Det nya uppdraget var en direkt konsekvens av punkt 18 i januariavtalet som slog fast att Arbetsförmedlingen skulle reformeras ”i grunden” och visserligen vara kvar som statlig myndighet men framöver vara fokuserad på myndighetsansvar, medan det praktiska arbetet med att förmedla jobb skulle föras över till fristående aktörer. Även tidigare hade Arbetsförmedlingen i stor omfattning anlitat externa aktörer. Det nya var att Arbetsförmedlingen inte längre skulle förmedla några jobb i egen regi. För Socialdemokraterna och Miljöpartiet var detta en eftergift, även om Miljöpartiet tidigare hade öppnat för att privatisera delar av verksamheten.⁴⁵ Skrivningen i januariavtalet var mycket nära de krav som de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna fört fram i valrörelsen men som S-MP-V hade motsatt sig.

⁴⁰ Persson, Magnus m.fl. (SD). 2018. Med anledning av prop. 2018/19:105 Utökad fredsplikt på arbetsplatser där det finns kollektivavtal och vid rättstvister (Motion till riksdagen 2018/19:3102). Stockholm: Sveriges riksdag. <https://data.riksdagen.se/fil/0B38BC1E-070B-4A1A-AC96-4957473DCE99> (hämtad 2022-06-21).

⁴¹ Wiechel, Markus (SD) & Christiansson, Alexander (SD). 2021. Rättvist förfarande vid arbetstvister (Motion till riksdagen 2021/22:331). Stockholm: Sveriges riksdag. <https://data.riksdagen.se/fil/EBFF452B-116E-4F97-B602-85BFE4352106> (hämtad 2022-06-21).

⁴² Anefur, Michael m.fl. (KD). 2021. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (Motion till riksdagen 2021/22:4198). Stockholm: Sveriges riksdag. <https://data.riksdagen.se/fil/B200C32A-87C6-4129-AD21-B6F8FFDC0C3A> (hämtad 2022-06-21).

⁴³ Green, Mats m.fl. (M). 2020. Återupprätta arbetslinjen (Motion till riksdagen 2020/21:3371). Stockholm: Sveriges riksdag. <https://data.riksdagen.se/fil/C5AB62D3-9FB5-4AE9-8A8F-2F71CD41CAC4> (hämtad 2022-06-21).

⁴⁴ Hellerstedt, Linus & Eriksson, Susanne. 2019. Arbetsförmedlingens omstöpning går vidare. *Publikt*. 9 maj. <https://www.publikt.se/nyhet/arbetsformedlingens-omstopning-gar-vidare-21351> (hämtad 2022-06-21).

⁴⁵ Berg, Johan, 2022. *Spelet om Arbetsförmedlingen*. Carlssons.

Den 10 september 2021 publicerades till sist en uppföljande departementspromemoria (Ds 2021:27)⁴⁶ med förslag till lagändringar. I realiteten hade dock omstöpningsen av Arbetsförmedlingen redan pågått sedan våren 2019, även om tidsplanen hade fått skjutas upp. På regeringens webbsida konstaterades att promemorian skulle gå på remiss och att syftet var att Arbetsförmedlingen på ett ”mer effektivt sätt än i dag behöver kunna ge stöd till arbetssökande”.⁴⁷ När propositionen (2021/22:216) så småningom presenterades den 7 april 2022 hade januariavtalet varit överspelat sedan nio månader. Regeringen hade emellertid ingen avsikt att ändra i de planer som redan i stor utsträckning satts i verket. En förklaring kan vara att Centern varit pådrivande i reformeringen.

I slutet av 2018 antog riksdagen M-KD-budgeten med stöd från SD. Den innebar att anslagen till Arbetsförmedlingen drogs ner med 890 miljoner kronor.⁴⁸ Kombinationen av denna neddragning och reformeringen av Arbetsförmedlingen innebar att myndighetens närvaro i många kommuner minskade. Under hösten 2020 var 184 av landets 290 kommuner utan Arbetsförmedlingskontor. Bara under oktober 2020 stängdes kontor i Lessebo, Alvesta och Ängelholm och senare under hösten i Lund och Landskrona. Enligt ledningen för myndigheten behövde 4 500 personer sägas upp och under 2019–2020 antalet arbetsförmedlingskontor minskas från 283 till 112.⁴⁹

Regeringen tillförde dock extra resurser vilket räddade några kontor. På några platser nyöppnades också kontor, däribland i Arvidsjaur och Vilhelmina.⁵⁰

Även på en annan punkt har det skett en förskjutning. I propositionen anger regeringen att överenskommelser mellan Arbetsförmedlingen och externa aktörer även får innefatta

⁴⁶ Arbetsmarknadsdepartementet. 2021. Vissa lagförslag med anledning av en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet. Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/4a5865/contentassets/9a41c4fed47c4a8bb478ad7f11e6ff76/vissalagforstag-med-anledning-av-en-reformerad-arbetsmarknadspolitisk-verksamhet-ds-2021-27.pdf> (hämtad 2022-06-21).

⁴⁷ Arbetsmarknadsdepartementet. 2021. Förslag om Arbetsförmedlingen skickas på remiss [pressmeddelande]. 10 september. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/09/forslag-om-arbetsformedlingen-skickas-pa-remiss/> (hämtad 2022-06-21).

⁴⁸ Berg, Johan, 2022. *Spelet om Arbetsförmedlingen*. Carlssons.

⁴⁹ Arbetsförmedlingen (2021). Perspektiv på Arbetsförmedlingens lokala närvaro. <https://arbetsformedlingen.se/download/18.142311c317a09e842af585/perspektiv-pa-arbetsformedlingens-lokala-narvaro.pdf> (hämtad 2022-06-21).

⁵⁰ Kainz Rognerud, Knut. 2020. 184 kommuner blir utan arbetsförmedlingskontor vid årsskiftet. *SVT Nyheter*. 23 oktober. <https://www.svt.se/nyheter/af-slakten-184-kommuner-utan-kontor-vid-arsskiftet> (hämtad 2022-06-21).

ersättning från myndigheten till kommuner som utför arbetsförmedlande uppdrag. Detta betydde att det inte enbart är privata aktörer som kan anlitas för att förmedla jobb.⁵¹ Riksdagen fattade beslut om uppföljande lagändringar den 21 juni 2022.

Ytterligare en förskjutning framkommer i regeringens regleringsbrev till Arbetsförmedlingen 2022: "Arbetsförmedlingen ska, i jämförelse med situationen i slutet av 2021, öka den kontinuerliga fysiska närvaron som sker i egen regi, genom servicekontor eller genom samverkan med kommunerna. Möjligheterna för arbetssökande att vid behov boka fysiska möten med myndighetens personal ska öka."⁵² I praktiken betyder skrivningen att Arbetsförmedlingen ska bedriva förmedlingsinsatser framför allt för långtidsarbetslösa i egen regi. Den lokala närvaron ska etableras via servicekontor som drivs av Statens servicecenter. Skrivningen är också ett erkännande av att externa aktörer hittills inte varit tillräckligt framgångsrika när det gäller stödet till långtidsarbetslösa.

Uppfattning parti för parti

Inledning: Både neddragningen i budgeten 2018 och den reformering av Arbetsförmedlingen som skedde som en följd av januariavtalet har bidragit till en drastisk omstrukturering av verksamheten. Partierna till höger har varit pådrivande. Socialdemokraterna har accepterat uppgörelsen i januariavtalet, även om vissa delar av uppgörelsen har kunnat justeras i efterhand. Endast Vänsterpartiet vill i grunden riva upp den transformering av Arbetsförmedlingen som har genomförts. Skiljelinjen mellan övriga partier handlar främst om hur den genomförda förändringen ska förändras och modifieras. Vänsterpartiet har drivit på för att få igenom justeringar av skrivningar i januariavtalet, men även Moderaterna och KD har krävt ändringar, som att LOV inte ska vara obligatoriskt vid anlitan av externa aktörer. Nu är januariavtalet överspelat vilket öppnar för fortsatta initiativ.

Vänsterpartiet: Vänsterpartiet är starkt kritiskt till den pågående reformeringen av Arbetsförmedlingen där så kallade fristående aktörer ska rusta och matcha arbetslösa för lediga jobb. Partiet anser att Arbetsförmedlingen i egen regi ska kunna stödja

⁵¹ Arbetsmarknadsdepartementet. 2022. Förbättrade förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten [pressmeddelande]. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/04/forbatttrade-forutsattningar-for-den-arbetsmarknadspolitiska-verksamheten/> (hämtad 2022-06-21).

⁵² Regeringen. 2022. Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Arbetsförmedlingen. <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=22276> (hämtad 2022-06-21).

arbetslösa att söka jobb. För det första, menar V, finns en uppenbar risk för oseriösa privata utförare som ser en möjlighet att tjäna pengar på arbetslösa – det vill säga en upprepning av de tidigare erfarenheterna av jobbcoacher och etableringslotsar. För det andra, menar Vänsterpartiet, finns en uppenbar risk att arbetssökande som står långt från arbetsmarknaden kommer att få sämre möjlighet till stöd. Sammanfattningsvis vill Vänsterpartiet ”stoppa den pågående reformeringen”.⁵³

Socialdemokraterna: Partiet godkände uppgörelsen om Arbetsförmedlingen i januariavtalet och har varit noga med att den ska efterlevas. På några punkter har partiet ändå, efter påtryckningar inte minst från Vänsterpartiet, drivit igenom justeringar. Det har bland annat handlat om en förskjutning av tidsplanen, mer resurser för att Arbetsförmedlingen ska finnas på plats med kontor i något fler kommuner, möjligheten att även kommunala bolag ska kunna vara en extern aktör som utför matchning, att LOV inte ska vara obligatoriskt vid anlitande av externa matchningsaktörer, att Arbetsförmedlingen i egen regi ska kunna förmedla jobb till långtidsarbetslösa samt att skjuta till mer resurser för att förstärka stödet till långtidsarbetslösa. På partiets webbsida finns bland annat kravet att Arbetsförmedlingen ska ha en ”god tillgänglighet i hela landet”.⁵⁴ Likaså beslutade partikongressen hösten 2021 att ”oavsett var i landet man bor ska man snabbt kunna få stöd att komma i jobb”.⁵⁵ Det förblir dock oklart om dessa uttalanden innebär att Socialdemokraterna anser att Arbetsförmedlingen åter bör öppna kontor i fler kommuner.

Miljöpartiet: Partiet har stött Socialdemokraternas politik på området. Miljöpartiet har kritiserat M-KD-SD för den budget som de tre partierna drev igenom 2018 och som innebar stora åtstramningar av Arbetsförmedlingens verksamhet. Enligt Miljöpartiet ledde detta fram till att man ”slaktat” Arbetsförmedlingen.⁵⁶

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Socialdemokraterna. 2022. Arbetsförmedlingen. https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/arbetsformedlingen?TSPD_101_R0=088d4528d9ab2000e04dc76b586daae3b686d16089cad87230e0b6504f16e6d11914c3936c3ba08408a54ff5f1143000ec23cfe2cbf22391dfbc881ea45715855ff9e9094d9ff51e5d44cf04496e5947720a6149f8ec06ad500299e693d5b2fd (hämtad 2022-06-21).

⁵⁵ Martinsson, Karl & Frisk, Martina. 2021. Här är jobbfrågorna som Socialdemokraterna ska driva i valrörelsen. *Arbetet*. 7 november. <https://arbetet.se/2021/11/07/har-ar-jobbfragorna-som-socialdemokraterna-ska-driva-i-valrorelsen/> (hämtad 2022-06-21)

⁵⁶ Expressen TV. 2020. Kängan till M-toppen: ”Ni slaktade AF” från ”Fem dagar om framtiden”. 31 augusti. <https://www.expressen.se/nyheter/kangan-till-m-toppen-ni-slaktade-af/> (hämtad 2022-06-21).

Centern: Partiet har varit pådrivande i arbetet med att förändra Arbetsförmedlingen i syfte att matchningen ska skötas av externa aktörer. Redan 2010 tog partiet fram ett förslag om att privatisera Arbetsförmedlingens matchningsverksamhet. Samma tankar formulerades vid den tiden även av Svenskt Näringsliv och Almega.⁵⁷ Så småningom skulle Centern få stöd för sina förslag från de andra allianspartierna och från SD. I januariavtalet står att upphandlingen av privata aktörer skulle bygga på LOV. På den punkten fick dock Centern ge vika. Partiets vice ordförande Anders W Jonsson förklarade att det hade varit bättre om det hade varit obligatoriskt att använda LOV, men att det centrala var att matchningen fördes över till privata aktörer.⁵⁸

Liberalerna: Partiet har varit pådrivande i reformeringen av Arbetsförmedlingen. Tillsammans med Centern drev partiet igenom punkten i januariavtalet om att matchningen ska skötas av externa aktörer. På partiets webbsida kritiserar Arbetsförmedlingen för att även fortsättningsvis kosta för mycket. Partiet vill sätta stopp för "miljardslöseriet".⁵⁹

Sverigedemokraterna: Redan inför förra valrörelsen beskrev partiet den offentliga Arbetsförmedlingen som ett totalt misslyckande. Ett huvudkrav från partiet redan i den förra valrörelsen var att Arbetsförmedlingen avvecklas i sin nuvarande form. Partiet menade att privatisering kombinerat med en "resultatbaserad vinst" skulle skapa en mer effektiv förmedling av jobb. Partiet slöt sedan ändå upp bakom alliansens formulering om att "avveckla Arbetsförmedlingen i dess nuvarande form". Den formuleringen finns fortfarande kvar på partiets webbsida. Där slås det också fast att det finns "flera framgångsrika internationella exempel där man öppnat upp arbetsmarknaden för privata aktörer". Vilka dessa framgångsrika exempel är preciseras dock inte.⁶⁰ Genom att stödja M-KD-budgeten 2018 bidrog partiet till att kraftigt minska det ekonomiska stödet till Arbetsförmedlingen.

Kristdemokraterna: Partiet har varit pådrivande för att föra över matchningen till externa aktörer. Genom M-KD-budgeten som antogs med stöd av SD 2018 bidrog partiet till att kraftigt minska

⁵⁷ Berg, Johan, 2022. *Spelet om Arbetsförmedlingen*. Carlssons.

⁵⁸ Skagerström Lindau, Amanda. 2019. C om Arbetsförmedlingsreformen: "Innebär inte att omstöpnigen försvinner". SVT Nyheter. 9 december. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/c-om-arbetsformedlings-reformen-innebar-inte-att-omstopningen-forsvinner> (hämtad 2022-06-21).

⁵⁹ Liberalerna. Ej daterad. Arbetsförmedlingen. <https://www.liberalerna.se/politik/arbetsformedlingen> (hämtad 2022-06-21).

⁶⁰ Sverigedemokraterna. 2020. Arbetsförmedlingen. <https://sd.se/our-politics/arbetsformedlingen/> (hämtad 2022-06-21).

det ekonomiska stödet till Arbetsförmedlingen. Enligt partiets webbsida vill partiet driva fram ytterligare förändringar: "Kristdemokraterna vill reformera Arbetsförmedlingen och lägga ner den i sin nuvarande form. Vi vill att den arbetssökande själv ska få välja jobbförmedlare. Vi vill minska antalet arbetsmarknadsåtgärder, avskaffa arbetsmarknadsutbildningarna /.../."⁶¹ KD har också stött den moderata kritiken av att LOV skulle vara obligatoriskt vid anlitan­de av externa matchningsaktörer.

Moderaterna: Partiet har varit pådrivande för att föra över matchningen till externa aktörer. Genom M-KD-budgeten som antogs med stöd av SD 2018 bidrog partiet till att kraftigt minska det ekonomiska stödet till Arbetsförmedlingen. När januariavtalet antogs uttryckte samtidigt Moderaterna ett visst missnöje med skrivningen om reformeringen av Arbetsförmedlingen, trots att den till stora delar påminner om den reformering av Arbetsförmedlingen som allianspartierna utlovade inför valet 2018. Bland annat invände Moderaterna mot att LOV skulle vara obligatoriskt vid anlitan­de av externa matchningsaktörer.⁶²

4. Förändringarna av arbetsmarknadsåtgärderna

Den 12 december 2018 sade riksdagen ja till M och KD:s budgetförslag (FiU1). Budgeten fick stöd av SD, medan Centern och Liberalerna lade ner sina röster. En direkt konsekvens blev stora neddragningar av arbetsmarknadspolitiken. För utgiftsområde 14, om arbetsmarknad och arbetsliv, innebar budgeten en sänkning med ramanslagen på nästan tre miljarder. När besparingen sedan preciserades följdes i huvuddrag Moderaternas budgetmotion. Som tidigare har nämnts ledde budgeten till stora nedskärningar av Arbetsförmedlingen.⁶³ Den innebar även stora neddragningar på arbetsmarknadspolitiska program och insatser. Däribland stoppades alla nya extratjänster⁶⁴, det vill säga subventionerad anställning inom välfärden, offentlig kultur eller ideell sektor för

⁶¹ Kristdemokraterna. 2022. Arbetsförmedlingen. <https://kristdemokraterna.se/politik-a-o/arbetsformedlingen/> (hämtad 2022-06-21).

⁶² Nordenskiöld, Tomas. 2019. M dömer ut reformen av Arbetsförmedlingen. *Expressen*. 6 november. <https://www.expressen.se/nyheter/m-domer-ut-reformen-av-arbetsformedlingen/> (hämtad 2022-06-21).

⁶³ Arbetsförmedlingen (2021). Perspektiv på Arbetsförmedlingens lokala närvaro. <https://arbetsformedlingen.se/download/18.142311c317a09e842af585/perspektiv-pa-arbetsformedlingens-lokala-narvaro.pdf> (hämtad 2022-06-21).

⁶⁴ Swahn, Christina. 2019. 11 500 extratjänster kan försvinna: "Mindre volymer". *Arbetet*. 29 januari. <https://arbetet.se/2019/01/29/11-500-extratjanster-kan-forsvinna-mindre-volymer/> (hämtad 2022-06-21).

personer som varit arbetslösa under en längre tid eller som är nyanlända.⁶⁵ I tidningen *Arbetet* konstaterade LO-utredaren Adnan Habibija att besparingarna kommer att drabba "långtidsarbetslösa och nyanlända".⁶⁶

Den 24 november 2021 röstade riksdagen igenom en gemensam M-KD-SD-budget för 2022. Även denna gång gjordes nedskärningar inom arbetsmarknadspolitiken. Totalt minskades anslagen för arbetsmarknadsutbildning med 300 miljoner kronor. En konsekvens blev att extratjänsterna fasades ut. En av dem som protesterade mot att extratjänsterna försvann var Helén Justegård på Saco-S på Arbetsförmedlingen som menade att insatsen fungerat särskilt bra för "invandrade kvinnor med låg utbildning".⁶⁷ Av dem som hade en extratjänst under 2021 var hälften utrikesfödda kvinnor.⁶⁸

Att just extratjänsterna angreps var inte överraskande. Både Svenskt Näringsliv och Almega har motsatt sig denna form av subventionerad tjänst. Det är också ett stöd som inte kan användas av arbetsgivare i den privata sektorn. Även moderaten Lars Beckman har i en interpellation (2021/22:350) i riksdagen angripit extratjänsterna. Enligt Beckman är extratjänsterna inte effektiva. Han hänvisar bland annat till Sandviken där kommunen, enligt Beckman, använt extratjänster för att "skyffla över kostnaden för försörjningsstöd". Notabelt är att Beckman beskriver Sandviken som "socialistiskt" styrd.⁶⁹ I detta fall är det S, C och L som tillsammans styr kommunen.⁷⁰

Arbetsmarknadsåtgärderna består av en rad olika typer av åtgärder. Det handlar om flera former av utbildningar och

⁶⁵ TT. 2021. Så skiljer sig M/KD/SD-budgetförslaget från regeringens. *SVT Nyheter*. 25 november. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/har-ar-budgeten-som-ska-styra-sverige> (hämtad 2022-06-21).

⁶⁶ Dahlgren, Mattias. 2018. 3 miljarder mindre till arbetsmarknad i ny budget. *Arbetet*. 13 december. <https://arbetet.se/2018/12/13/3-miljarder-mindre-till-arbetsmarknad-i-ny-budget/> (hämtad 2022-06-21).

⁶⁷ Clemens, Annika. 2021. Saco-S: "Bekymmersamt att extratjänsterna försvinner". *Akademikern*. 23 december. <https://akademikern.se/saco-s-bekymmersamt-att-extratjansterna-forsvinner/> (hämtad 2022-06-21).

⁶⁸ Riksdagen. 5/4 2022. Interpellationsdebatt om extratjänster. https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/interpellationsdebatt/extratjanster-_H910350 (hämtad 2022-06-21).

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Roos, Jimmy. 2018. Nytt styre klart i Sandviken – samarbete mellan blocken. *SVT Nyheter*. 15 oktober. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/gavleborg/nytt-styre-klart-i-sandviken-samarbete-mellan-blocken> (hämtad 2022-06-21). Se även: Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). 2022. Styre i kommuner efter valet 2018. <https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/valmaktfordelning/valresultatstyren/styreikommunereftervalet2018.26791.html> (hämtad 2022-06-21).

kompetensutveckling, men också om olika former av subventionerade utbildningar. Under lång tid har subventionerade anställningar varit en dominerande del av den svenska arbetsmarknadspolitiken. Totalt sett satsar Sverige nästan en halv procent av BNP varje år på subventionerade anställningar, vilket gör att Sverige sticker ut i jämförelse med andra länder.⁷¹

Enligt en rapport skriven av LO-utredaren Adnan Habibija⁷² fanns det i början av 2022 nio typer av subventionerade anställningar, däribland introduktionsjobb, beredskapsjobb, traineejobb, nystartsjobb och jobb med lönebidrag. En del av dessa är särskilt inriktade på långtidsarbetslösa och nyanlända, andra för att stödja personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionsnedsättning. I den politiska debatten har några av dessa former av åtgärder stått i centrum, en av dem är de tidigare nämnda extratjänsterna. En annan form av subventionerad tjänst, som ännu inte ens införts men som varit central i debatten, är de så kallade etableringsjobben. Det var i mars 2018 som regeringen och arbetsmarknadens parter kom överens om att införa så kallade etableringsjobb.⁷³ Etableringsjobb är en ny modell för staten att stimulera anställningar för nyanlända och långtidsarbetslösa. Modellen skiljer sig från befintliga subventionerade anställningar på så sätt att staten betalar en ersättning direkt till individen, i stället för att arbetsgivaren betalar hela lönen till arbetstagaren och sedan får ersättning för en del av lönekostnaden från staten. I januariavtalet (punkt 17) kom Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centern och Liberalerna överens om att etableringsjobben skulle utvidgas även till "företag utan kollektivavtal och till bemanningsföretag". Samma punkt slog även fast att kraven "på kollektivavtal för nystartsjobb tas bort". Nu har januariavtalet fallit, vilket betyder att skrivningen i punkt 17 är överspelad. Tanken var ursprungligen att etableringsjobben skulle införas under andra halvåret 2019, men det är fortfarande osäkert om och när förslaget blir verklighet. Eftersom stödet räknas som ett statligt stöd enligt EU:s regler behövde regeringen få ett godkännande av EU-

⁷¹ Habibija, Adnan. 2022. Lönesubventioner – en väg till jobb, men till sämre lön. LO Bloggen. 25 april. <https://loblog.lo.se/2022/04/lonesubventioner-en-vag-till-jobb-men-till-samre-lon/> (hämtad 2022-06-21).

⁷² Habibija, Adnan. 2022. Etablering eller segmentering? – En analys av systemet med subventionerade anställningar. Landsorganisationen i Sverige. Stockholm: Bantorget Grafiska AB. [https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_etablering_eller_segmentering_g5_pdf/\\$File/Etablering_eller_segmentering_G5.pdf](https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_etablering_eller_segmentering_g5_pdf/$File/Etablering_eller_segmentering_G5.pdf) (hämtad 2022-06-21).

⁷³ Regeringen m.fl. 2018. Regeringen och arbetsmarknadens parter överens om etableringsjobb. <https://www.regeringen.se/4933fc/contentassets/97130db755024a7c967af205f32af583/avsiktsforklaring-mellan-regeringen-lo-unionen-och-svenskt-naringsliv> (hämtad 2022-06-21).

kommissionen, något som drog ut på tiden. I nästa steg krävs både ett centralt avtal mellan parterna och regeringen och branschvisa avtal. I vårändringsbudgeten har regeringen utökat anslagen för att införa etableringsjobb.⁷⁴ För närvarande ser det ut som om etableringsjobben kommer att kunna bli verklighet senare under 2022.

Förslaget om etableringsjobb har tagit loven ur det tidigare alliansförslaget om inträdesjobb. Fortfarande lever dock den idén kvar. I samband med att arbetsmarknadsutskottet behandlade frågan om etableringsjobb lade M och KD fram en gemensam kommittémotion (2019/20:3552). De två partierna godkänner regeringens förslag, men hävdar att de hade föredragit en satsning på inträdesjobb.⁷⁵ Inträdesjobb är det förslag som allianspartierna drev inför valrörelsen 2018. Enligt det ursprungliga förslaget skulle inträdesjobben rikta sig till unga upp till 23 år och till nyanlända utan gymnasieexamen. Lönen skulle uppgå till 70 procent av rådande ingångslön i branschen, upp till ett tak på 21 000 kronor i bruttolön per månad. 30 procent av arbetstiden skulle, enligt förslagsställarna, användas för att lära sig arbetet eller till utbildning. En central punkt i förslaget är att staten ingriper i lönebildningen genom att tvinga fram en lön under rådande kollektivavtal. Även KD och Liberalerna har lagt riksdagsmotioner om inträdesjobb under mandatperioden.

I samband med att arbetsmarknadsutskottet behandlade frågan om etableringsjobb lade SD fram en reservation och Vänsterpartiet ett särskilt yttrande. SD avfärdade helt förslaget om etableringsjobb. Ett av de argument som SD lyfter fram är att jobben skulle rikta sig till långtidsarbetslösa och nyanlända – partiet motsätter sig åtgärder som särskilt riktar sig till nyanlända. SD förordar i stället det egna förslaget om lärlingsjobb. I Vänsterpartiets särskilda yttrande framhålls att förslaget till etableringsjobb bör bygga på parternas ursprungliga uppgörelse och inte på januariavtalet, det vill säga att företag utan kollektivavtal och bemanningsföretag inte innefattas.⁷⁶

⁷⁴ Nordebo, Peter. 2022. Regeringen föreslår ytterligare medel till etableringsjobb. *Publikt*. 6 mars. <https://www.publikt.se/nyhet/regeringen-foreslar-ytterligare-medel-till-etableringsjobb-24281> (hämtad 2022-06-21).

⁷⁵ Green, Mats m.fl. (M, KD). 2019. med anledning av prop. 2019/20:117 Förutsättningar för etableringsjobb och vissa frågor om kontroll inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (Motion till riksdagen 2019/20:3552). <https://data.riksdagen.se/fil/16CE8606-94FD-4476-8908-2F8CA67CA360> (hämtad 2022-06-21).

⁷⁶ Riksdagen, Arbetsmarknadsutskottet. 2019. Förutsättningar för etableringsjobb och vissa frågor om kontroll inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2019/20:AU12). Stockholm: Sveriges riksdag. <https://data.riksdagen.se/fil/AC78BD1A-267A-4C4B-B433-60997252D868> (hämtad 2022-06-

Uppfattning parti för parti

Inledning: Synen på subventionerade jobb utgör en skiljelinje mellan vänster och höger, där vänstern betonat att det ska vara kollektivavtalsliknande villkor, medan högern ofta menar att det snarare är en fördel om villkoren är sämre än i kollektivavtal eftersom det minskar trösklarna i arbetslivet. En annan skiljelinje är att partierna till vänster är mer benägna att använda riktade åtgärder, medan partierna till höger ofta är negativa till dessa. En särskild skiljelinje handlar om synen på extrajobb. Den visar att partierna till vänster är positiva till subventionerade jobb inom offentlig sektor med mera, medan partierna till höger är negativa. Ytterligare en skiljelinje handlar om omfattningen av arbetsmarknadspolitiken, där högerbudgetar inneburit nedskärningar. För i synnerhet Socialdemokraterna har det varit avgörande att försöka skapa stöd hos arbetsmarknadens parter. Ett sådant förslag är etableringsjobben, som dock ännu inte har kunnat sjösättas.

Vänsterpartiet: Partiet vill tillföra mer pengar till arbetsmarknadspolitiken. Ett viktigt krav är att även subventionerade anställningar ska omfattas av kollektivavtal. Partiet är positivt till extra tjänster inom välfärd, ideell verksamhet och kultur.

Socialdemokraterna: Partiet vill tillföra mer pengar till arbetsmarknadspolitiken men har fått se de egna budgetförslagen falla i riksdagen både 2018 och 2021 till förmån för M-KD-SD-budgetar. I januariavtalet öppnade partiet för att nystartsjobb och etableringsjobb ska kunna förekomma även på företag utan kollektivavtal. Efter att januariavtalet fallit har kraven på att kollektivavtalsliknande villkor ska gälla åter stärkts, men fortfarande återstår att se hur reglerna för exempelvis etableringsjobben kommer att vara utformade. Partiet är positivt till extra tjänster inom välfärd, ideell verksamhet och kultur. En central strategi har blivit att sjösätta initiativ som sker i samverkan med arbetsmarknadens parter, som etableringsjobben. Notabelt är att LO driver på för återinstallerade extratjänster, höjda lönetak i subventionerade anställningar m.m.

Miljöpartiet: Partiet har stött den socialdemokratiska politiken på området.

Centern: Centern var tillsammans med Liberalerna pådrivande i förhandlingarna om januariavtalet för att få in formuleringar om att etableringsjobb och nystartsjobb ska tillåtas även på företag som

21).

saknar kollektivavtal. Enligt Centern är nystartsjobb den mest effektiva formen av subventionerade anställningar, och partiet menar att antalet nystartsjobb bör utökas.⁷⁷ Centern har däremot krävt att extrajobben minskas i omfattning, men inte att de tas bort helt. Partiet betonar återkommande att trösklarna till arbetsmarknaden måste bli lägre, vilket betyder att fler jobb med låga löner öppnar för arbetslösa att komma in på arbetsmarknaden.

Liberalerna: Liberalerna var tillsammans med Centern pådrivande i förhandlingarna om januariavtalet för att få in formuleringar om att etableringsjobb och nystartsjobb ska tillåtas även på företag som saknar kollektivavtal. Partiet har avvisat regeringens satsningar på extratjänster. I stället vill partiet satsa ytterligare på nystartsjobb.⁷⁸ På partiets webbsida förordas alliansens tidigare förslag om inträdesjobb. Inträdesjobben ska rikta sig till unga upp till 23 år och till nyanlända utan gymnasieexamen. Det arbetsrättsliga skyddet ska motsvara provanställning i två år, som övergår i tillsvidareanställning därefter. En central punkt i förslaget är att staten ingriper i lönebildningen genom att tvinga fram en lön under rådande kollektivavtal.⁷⁹

Sverigedemokraterna: Partiet har tillsammans med KD och M bidragit till att resurserna för arbetsmarknadsåtgärder skurits ner. SD har i likhet med M och KD varit negativt till extratjänster. SD har vidare motsatt sig etableringsjobb och förordar i stället ett system med lärlingsjobb. Lärlingsjobben innebär att en arbetsgivare skulle kunna anställa en ung lärling till 75 procent av ingångslönen och att provanställning kan ges i tolv månader i stället för dagens sex. När partiet inför förra valet utvecklade detta förslag byggde det uttryckligt på att staten skulle besluta om minimilöner.⁸⁰ Numera är det oklart om den grundvalen finns kvar, det framgår inte av presentationen av förslaget på partiets webbsida.⁸¹

⁷⁷ Akhondi, Alireza m.fl. (C). 2021. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (Motion till riksdagen 2021/22:4129). <https://data.riksdagen.se/fil/03573CB5-5C21-43D5-A7AA-8094FC8016B7> (hämtad 2022-06-21).

⁷⁸ Riksdagen, Arbetsmarknadsutskottet. 2021. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU2). <https://data.riksdagen.se/fil/CB4338BF-A930-415F-9158-E2EC547F177C> (hämtad 2022-06-21).

⁷⁹ Beskrivningen är hämtad från "Alliansen: Inträdesjobb – för fler", Alliansens gemensamma webbsida, 15/8 2017. <http://www.alliansen.se/2017/08/alliansen-intradesjobb-for-fler-i-arbete/>. Se även: "Hela Sverige ska jobba", Motion till riksdagen, 2017/18:3592, Ulf Kristersson med flera (M). <https://data.riksdagen.se/fil/805B85DD-BF4E-4DD0-896F-AAB3ACCFD844>

⁸⁰ SD. 2018. Inriktningsprogram, arbetsmarknaden. (Finns inte längre kvar på Internet.)

⁸¹ SD. 2020. Lärlingsanställningar. <https://sd.se/our-politics/larlingsanstallning/> (hämtad 2022-06-21).

Kristdemokraterna: Partiet har tillsammans med M och SD bidragit till att resurserna för arbetsmarknadsåtgärder skurits ner. Partiet har motsatt sig extratjänster och förhållit sig skeptiska till etableringsjobben. Partiet har i stället förordat nystartsjobb och det gamla alliansförslaget om inträdesjobb. (För mer information om inträdesjobben, se text ovan om Liberalernas syn.)

Moderaterna: Partiet har tillsammans med KD och SD bidragit till att resurserna för arbetsmarknadsåtgärder skurits ner. Partiet säger nej till systemet med extratjänster och förordar i stället nystartsjobb och det gamla alliansförslaget om inträdesjobb. Partiet betonar att nystartsjobb ska uppfattas som en väg in på arbetsmarknaden och därför inte kvalificera till a-kassa.

5. Utstationering och lex Laval

Inom EU råder fri rörlighet för varor, tjänster, arbete och kapital. En del av den fria rörligheten för tjänster innebär att ett företag som har sin bas i ett EU-land kan utföra en tjänst i ett annat EU-land. Det kan innebära att anställda i ett EU-land blir tillfälligt utstationerade i ett annat EU-land. En central fråga är hur arbetsvillkoren ska regleras för denna utstationerade arbetskraft. Detta avgörs i dag både av EU:s utstationeringsdirektiv och av inhemsk lagstiftning som syftar till att tillämpa EU:s direktiv. År 2004 utfärdade Byggnads en blockad mot det lettiska bolaget Laval som utförde arbete vid ett skolbygge i Vaxholm. Orsaken är att det lettiska företaget Laval inte vill teckna kollektivavtal. Striden kommer att ge namn åt kommande lagstiftning. Tre år senare, det vill säga 2007, slår EG-domstolen fast att Byggnads krävt mer än vad som är tillåtet av Laval.⁸² 2010 ändras den svenska lagen till följd av EG-domstolens beslut. Detta innebar att de fackliga organisationerna enbart fick strida för villkor inom den hårda kärnan i EU:s utstationeringsdirektiv, exempelvis lön, semester och arbetstid. De krav som gick att ställa på lön var att de skulle ligga på avtalets miniminivå. Den svenska lagen kommer att kallas lex Laval. Våren 2017 avskaffade den svenska riksdagen lex Laval.

Ändringarna innebar bland annat följande:

- Möjligheterna att uppnå kollektivavtal som reglerar villkoren för utstationerade arbetstagare, ytterst med stöd av stridsåtgärder, utvidgades genom ett system med kollektivavtal

⁸² Arbetsmarknadsutskottet 2022. Arbetsrätt (Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU7). <https://data.riksdagen.se/fil/4DC960F0-866D-4CF9-BB83-0CC62B606ABD> (hämtad 2022-06-21).

med begränsade villkor och verkningar för utstationerade arbetstagare.

- Krav på ökad transparens vid utstationering.
- Kollektivavtal för utstationerade arbetstagare ska ge kontrollbefogenheter för den avtalsslutande arbetstagarorganisationen. Det betyder att en facklig organisation kan ställa krav på ett företag och begära insyn även om företaget påstår sig tillämpa likvärdiga villkor i förhållande till kollektivavtalet. En innebörd av detta är att den så kallade bevisregeln tas bort.

Uppfattning parti för parti

Inledning: Frågan om villkoren för utstationerad arbetskraft har en tydlig vänster-höger-prägel. Vänsterpartiet vill stärka arbetstagarnas rättigheter medan Socialdemokraterna och Miljöpartiet drivit fram starkare rättigheter. I denna fråga har regeringen haft stöd av Sverigedemokraterna och Liberalerna. M-KD-C anser däremot att lex Laval bör återinföras och reglerna mjukas upp. Med lägre krav på kollektivavtal hoppas partierna att fler utländska företag ska investera i Sverige.

Vänsterpartiet: Partiet vill stärka de utländska arbetstagarnas rättigheter genom ändringar av utstationeringslagen. Det ska bland annat ske genom att även ersättning för resa, kost och logi från utsändningslandet till Sverige ska få genomdrivas med stöd av stridsåtgärder. Vidare ska underrättelseskyldigheten om rådande regelverk omfatta även enskilda som tar emot tjänsterna för privat bruk.⁸³

Socialdemokraterna: Partiet vill inte återinföra lex Laval eller mjuka upp utstationeringslagen.

Miljöpartiet: Partiet har stött den socialdemokratiska linjen.

Centern: Partiet menar att lex Laval bör återinföras. I likhet med M och KD anser partiet att en arbetsgivare för närvarande inte kan freda sig mot stridsåtgärder oavsett hur bra arbetsvillkor arbetstagarna har.⁸⁴

Liberalerna: Partiet har stött den socialdemokratiska linjen.

Sverigedemokraterna: Partiet vill inte återinföra lex Laval eller mjuka upp utstationeringslagen. Följande formel gäller för SD:s arbetsmarknadspolitik: Partiet stödjer alltid högerens förslag, så till vida partiet inte tror att vänsterns förslag i högre grad minskar invandringen.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Ibid.

Kristdemokraterna: Partiet menar att lex Laval bör återinföras. I likhet med M och C anser partiet att en arbetsgivare för närvarande inte kan freda sig mot stridsåtgärder oavsett hur bra arbetsvillkor arbetstagarna har.⁸⁵

Moderaterna: Partiet menar att lex Laval bör återinföras. I likhet med C och KD anser partiet att en arbetsgivare för närvarande inte kan freda sig mot stridsåtgärder oavsett hur bra arbetsvillkor arbetstagarna har.⁸⁶

6. Arbetskraftsinvandring från tredje land

Arbetskraftsinvandring från tredje land innebär att arbetstagarna kommer från länder utanför EU/EES. År 2021 beviljades 20 753 personer från tredje land arbetstillstånd, vilket var en ökning med 3 000 personer sedan 2016. Av dessa personer kom flest från Thailand och Indien. De två vanligaste yrkeskategorierna bland arbetskraftsinvandrare var IT-specialister (många från Indien) och bärplockare (samtliga från Thailand). Andra vanliga yrkeskategorier var skogsarbetare, städare, snabbmatspersonal m.m.⁸⁷

Under mandatperioden har flera bestämmelser för arbetskraftsinvandring skärpts. I april 2021 antog riksdagen regeringens proposition ”Skärpta och förbättrade regler för arbetskraftsinvandring” (2021/22:134).⁸⁸ Förändringen innebar bland annat följande:

- Det krävs ett anställningsavtal för att få ett arbetstillstånd (tidigare räckte det med ett anställningserbjudande).
- Ett försörjningskrav införs för de arbetstagare som vill ta hit sin familj.
- Ett nytt uppehållstillstånd införs för högkvalificerade personer som vill komma till Sverige för att söka arbete eller undersöka förutsättningar för att starta eget.
- Det finns möjlighet att ansöka om förlängt arbetstillstånd flera gånger med två år i taget. Tidigare var gränsen för arbetstillstånd fyra år.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Migrationsverket. 2022. Arbete – Månadsstatistik 2022.

<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Arbete.html> (hämtad 2022-06-21).

⁸⁸ Regeringen. 2022. Proposition 2021/22:134, Skärpta och förbättrade regler om arbetskraftsinvandring.

<https://www.regeringen.se/49280f/contentassets/4e48a6c453284ad5b0cfc3f345f59ab0/skarpta-och-forbattrade-regler-om-arbetskraftsinvandring-prop.-202122134.pdf> (hämtad 2022-06-21).

- Det införs en plikt för arbetsgivare att anmäla ändrade villkor för den anställda och straff om man bryter mot anmälningsplikten.⁸⁹

I början av juni 2021 föreslog regeringen vidare att skärpa försörjningskravet för arbetskraftsinvandrare. Förslaget till ny skrivning innebär att arbetskraftsinvandrare ska ha en anställning som ger en "god försörjning" till skillnad från nuvarande regelverk där det räcker att arbetskraftsinvandraren ska "kunna försörja sig".⁹⁰

Över lag har det skett en markant förskjutning av synen på arbetskraftsinvandring under mandatperioden, där flera partier vill strama åt reglerna ytterligare. Inte minst har Moderaterna bytt position och kräver numer en kraftigt höjd lönenivå för att arbetskraftsinvandring ska vara tillåten.

Uppfattning parti för parti

Inledning: Allianspartierna och Miljöpartiet har tidigare varit pådrivande för en liberal politik för arbetskraftsinvandring. Under mandatperioden har dessa partier lagt om kursen och krävt skärpta regler för arbetskraftsinvandring. Regeringen har också fått ett starkt stöd i riksdagen för de åtstramningar av reglerna som genomförts. En fortsatt skiljelinje gäller emellertid synen på arbetsmarknadsprövning. Regeringen har deklarerat att frågan ska utredas. I riksdagen finns för närvarande en majoritet för att återinföra arbetsmarknadsprövning. Förslaget stöds av Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna. SD vill emellertid inte enbart återinföra arbetsmarknadsprövningen vid bedömningen om huruvida personer ska få rätt att flytta till Sverige för att jobba, utan varje gång "utlänningar" byter jobb. Dessa återkommande prövningar ska kunna pågå till personen blir svensk medborgare. SD vill samtidigt tillåta medborgarskap först efter tio år. Sammantaget betyder det att utländsk arbetskraft skulle utsättas för en långtgående kontroll under en lång tid i Sverige.⁹¹

⁸⁹ Migrationsverket. 2022. Nya regler för arbetstillstånd. <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Aktuella-fragor/Nya-regler-for-arbetstillstand.html> (hämtad 2022-06-21).

⁹⁰ Regeringen. 2022. Förslag på höjt försörjningskrav vid arbetskraftsinvandring. [Pressmeddelande]. 8 juni. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/06/forslag-pa-hojt-forsorjningskrav-vid-arbetskraftsinvandring/> (hämtad 2022-06-21).

⁹¹ Simon Markusson. 2021. Etableringsstöd skiljer L och SD i arbetsmarknadspolitiken. *Arbetsvärlden*. 21 mars. <https://www.arbetsvarlden.se/etableringsstod-skiljer-l-och-sd-i-arbetsmarknadspolitiken/> (hämtad 2022-06-21).

Vänsterpartiet: Vänsterpartiet har stött regeringens förslag om skärpta regler för arbetskraftsinvandring. För partiet har sju krav varit särskilt centrala (några är åtminstone delvis uppfyllda genom de skärpningar av regelverket som har skett):

- Återinför arbetsmarknadsprövning – arbetstillstånd ska endast ges till bristyrken.
- Juridiskt bindande avtal om lön och villkor – förhindra lönedumpning och utnyttjande.
- Krav på heltidsanställningar – förhindra svartjobb och utnyttjande.
- Vandelsprövning av presumtiva arbetsgivare – stoppa oseriösa arbetsgivare.
- De som avslöjar missförhållanden ska inte utvisas.
- Straff för arbetsgivare som utnyttjar arbetskraftsinvandrare och skadestånd till de som drabbas.
- Behåll möjligheten att söka arbete för utlänningar som befinner sig i Sverige.⁹²

Socialdemokraterna: I regeringsställning har Socialdemokraterna drivit på för en skärpning av reglerna för arbetskraftsinvandring. Förändringarna har motiverats med att Sverige inte ska ha en arbetskraftsinvandring om det finns personer i Sverige som kan utföra arbetet samt att de tidigare reglerna bidragit till arbetslivskriminalitet och exploatering av arbetskraft. Socialdemokraterna vill ytterligare skärpa reglerna, bland annat genom att återinföra arbetsmarknadsprövningen. Regeringen har också beslutat att tillsätta en utredning som undersöker förutsättningarna för att återinföra en arbetsmarknadsprövning.⁹³ Ännu är det dock ytterst oklart vad detta initiativ kommer att landa i. På partiets webbsida sammanfattas synen på arbetskraftsinvandring i följande punkter:

- Arbetskraftsinvandring ska bara tillåtas när det inte går att hitta rätt personer i Sverige.
- Jobb som kräver kort eller ingen utbildning ska i första hand gå till arbetslösa personer som redan bor i Sverige.
- Återinför en arbetsmarknadsprövning för arbetskraftsinvandrare. Vi vill komma till rätta med problemen

⁹² Vänsterpartiet. Ej daterat. Ett rättvist system för arbetskraftsinvandring.

<https://www.vansterpartiet.se/app/uploads/2019/11/Utspel-arbetskraftsinvandring-Vansterdagarna.pdf> (hämtad 2022-06-21).

⁹³ Regeringen. 2022. Pressträff med integrations- och migrationsminister Anders Ygeman om arbetskraftsinvandring. 27 april. [Pressmeddelande].

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/04/presstraff-med-integrations--och-migrationsminister-anders-ygeman-om-arbetskraftsinvandring/> (hämtad 2022-06-21).

med utländska arbetstagare som utnyttjas på svensk arbetsmarknad och stoppa lönedumpning.

- Öka trycket på oseriösa arbetsgivare och inför tuffare förhandskontroller av företag som ansöker om tillstånd för arbetskraftsinvandring. Arbetstagare som utnyttjas eller drabbas av att arbetsgivare missköter sig ska ha rätt till skadestånd.
- Bekämpa arbetslivskriminalitet och osund konkurrens.
- Huvudentreprenören bör vara ansvarig för att underleverantörerna betalar kollektivavtalsenliga löner, följer skattelagstiftningen och betalar arbetsgivaravgifter.⁹⁴

Miljöpartiet: Miljöpartiet har stött de regelskärpningar för arbetskraftsinvandringen som skett under mandatperioden. Partiets hållning är att bättre förhindra att människor exploateras, men inte försvåra för personer som vill komma till Sverige och arbeta. Partiet vill inte återinföra arbetsmarknadsprövningen (som man var med om att avskaffa).

Centern: Centern har stött de regelskärpningar för arbetskraftsinvandringen som skett under mandatperioden. Partiet menar att det är ”företagen som bäst kan avgöra vilken kompetens de behöver rekrytera”.⁹⁵ Det innebär att partiet inte vill återinföra arbetsmarknadsprövningen. För att motverka exploatering av arbetskraft vill partiet införa en ”ny lag som ger möjlighet att avslå en arbetstillståndsansökan om syftet med ansökan kan anses vara ett annat än arbete, till exempel att utnyttja välfärdssystemet”.⁹⁶ I riksdagen har Centern också motionerat om att underlätta för de gröna näringarna att få tillgång till tillfällig arbetskraft. I det syftet bör ansökningsprocesserna bättre anpassas till näringens behov.⁹⁷

Liberalerna: Liberalerna har stött de regelskärpningar för arbetskraftsinvandringen som skett under mandatperioden. Partiet vill däremot inte återinföra arbetsmarknadsprövningen. På partiets webbsida står att det ”måste vara enkelt för företag att anställa

⁹⁴ Socialdemokraterna. 2022. Vår politik. Arbetskraftsinvandring.

https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/arbetskraftsinvandring?TSPD_101_R0=088d4528d9ab20006d8aa275c008e457cdc48a26d5e54cd15e857e08b05c4823bd4b95f7e025ee500847bbfc2b14300055058f18fce43fb61d1c7caf9e58fb19d7c06eaba98f70ff02060afd374889b530c8189a9bed9b486bba9ac882c78a8 (hämtad 2022-06-21).

⁹⁵ Centerpartiet. 2022. Vår politik. Arbetskraftsinvandring. <https://www.centerpartiet.se/var-politik/politik-a-o/migration-och-integration/arbetskraftinvandring> (hämtad 2022-06-21).

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Riksdagen, Socialförsäkringsutskottet. 2022. Betänkande 2021/22:SfU19, Arbetskraftsinvandring. <https://data.riksdagen.se/fil/7F39747D-7609-45E3-9247-AE8AA567D7ED> (hämtad 2022-06-21).

människor från andra länder och attraktivt för människor med nyckelkompetens att välja Sverige. Det måste gå snabbt och enkelt att hantera arbetskraftsinvandringen till Sverige på ett rättssäkert sätt /.../.”⁹⁸

Sverigedemokraterna: Partiet vill skärpa reglerna för arbetskraftsinvandring. Uppehålls- och arbetstillstånd ska endast ges om det råder brist på arbetskraft inom ett yrke. Arbetstillståndet bör knytas till yrkeskategori snarare än till en specifik arbetsgivare. Sverigedemokraterna vill återinföra arbetsmarknadsprövningen och endast tillåta arbetskraftsinvandring till yrken som är högkvalificerade. Råder brist på personal till lågkvalificerade yrken ska personer utbildas i Sverige. Men partiet föreslår dessutom att det ska fortsätta att ske en prövning varje gång en ”utlänning” (partiets ordval) byter jobb. Så här skriver partiet i Kommittémotion SD408, 2021/2:2547: ”Naturligtvis ska vid varje tillfälle då en utlänning byter yrke eller arbetstillstånd en särskild myndighetsbaserad arbetsmarknadsprövning göras, liknande den som ovan föreslagits. Detta garanterar att en utlänning endast kan fortsätta vistas i Sverige med arbetstillstånd om det råder brist inom yrket.”⁹⁹ Eftersom partiet vill avskaffa möjligheten till permanent uppehållstillstånd innebär det att en arbetskraftsinvandrare kan bli utsatt för återkommande prövningar under tio år. Först då öppnar SD för att personen ska kunna bli medborgare. Idag kan en arbetskraftsinvandrare ansöka om permanent uppehållstillstånd efter fyra år.

Kristdemokraterna: Partiet har formulerat om synen i linje med Moderaternas kursförändring. Kristdemokraterna vill införa ett lönegolv på 35 000 kronor i månaden, men med undantag för bristyrken. Partiet vill vidare ”stoppa kompetensutvisningar” av utländsk arbetskraft och ta bort möjligheten till spårbyte.¹⁰⁰ Kristdemokraterna vill inte återinföra den tidigare arbetsmarknadsprövningen, men införa en näringsprövning ”utan direkt inblandning av marknadens parter”.¹⁰¹

⁹⁸ Liberalerna. 2022. Vår politik. Arbetskraftsinvandring.

<https://www.liberalerna.se/politik/arbetskraftsinvandring> (hämtad 2022-06-21).

⁹⁹ Jonas Andersson m.fl. (SD). 2021. Arbetskraftsinvandring. (Motion till riksdagen 2021/22:2547.) <https://data.riksdagen.se/fil/5492A59F-B99E-40C8-AE4F-8E7CE3D8D662> (hämtad 2022-06-21).

¹⁰⁰ Kristdemokraterna. Vår politik. Arbetskraftsinvandring.

<https://kristdemokraterna.se/politik-a-o/arbetskraftsinvandring/> (hämtad 2022-06-21).

¹⁰¹ Riksdagen, Socialförsäkringsutskottet. 2022. Betänkande 2021/22:SfU19, Arbetskraftsinvandring. <https://data.riksdagen.se/fil/7F39747D-7609-45E3-9247-AE8AA567D7ED> (hämtad 2022-06-21).

Moderaterna: Moderaterna vill ytterligare skärpa kraven när det gäller arbetskraftsinvandring. Det ska bland annat ske genom att höja lönekravet för arbetskraftsinvandring. Partiet menar att lönekravet ska motsvara 85 procent av medianlönen på den svenska arbetsmarknaden. År 2021 skulle gränsen hamna på 27 540 kronor per månad. Detta lönekrav skulle dock inte omfatta säsongarbetare, exempelvis bärplockare och plantörer. Moderaterna vill vidare avskaffa möjligheten till spårbyte och införa ett totalstopp för arbetskraftsinvandring av personliga assistenter. Däremot säger partiet nej till att återinföra en arbetsmarknadsprövning.¹⁰² I riksdagen har Moderaterna vidare motionerat om att underlätta för högkvalificerad arbetskraft att arbeta i Sverige. Dessa ska endast behöva ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för att kunna börja arbeta. Det ska också bli enklare för dessa att byta arbetsgivare.¹⁰³

7. Skyddsombudens rättigheter

Under mandatperioden föreslog regeringen att regionala skyddsombud ska ha rätt att komma in på arbetsplatser där facket inte har några medlemmar. En annan central fråga handlar om vem som ska utse skyddsombuden, både de regionala och de lokala. Totalt sett finns omkring 100 000 lokala skyddsombud och 1 700 regionala skyddsombud i Sverige.

Uppfattning parti för parti

Inledning: Skyddsombudens tillträdesrätt och frågan om vem som ska utse skyddsombud är en tydlig höger-vänster-fråga. Om de fackliga organisationerna förlorar rätten att utse skyddsombud skulle det fackliga mandatet undermineras. Det skulle i sin tur få en negativ effekt för den fackliga anslutningen, om facket får mindre att säga till om försvagas motivet för att ansluta sig fackligt. Intressant i sammanhanget är att SD tillsammans med Liberalerna är de två partier som gått längst i frågan om att försvaga det fackliga inflytandet över skyddsombuden.

Vänsterpartiet: Enligt partiet bör de regionala skyddsombudens tillträdesrätt vidgas. Vänsterpartiet menar att lagen bör ändras så att regionala skyddsombud får rätt att verka på

¹⁰² Moderaterna. 2022. Vår politik. Arbetskraftsinvandring. <https://moderaterna.se/var-politik/arbetskraftsinvandring/> (hämtad 2022-06-21).

¹⁰³ Riksdagen, Socialförsäkringsutskottet. 2022. Betänkande 2021/22:SfU19, Arbetskraftsinvandring. <https://data.riksdagen.se/fil/7F39747D-7609-45E3-9247-AE8AA567D7ED> (hämtad 2022-06-21).

företag med kollektivavtal även om det för tillfället inte finns någon medlem i den kollektivavtalsbärande fackliga organisationen på företaget. Partiet menar vidare att de fackliga organisationerna även framöver ska utse de regionala skyddsombuden.

Vänsterpartiet har röstat för dessa förslag i riksdagen.¹⁰⁴

Socialdemokraterna: Stod bakom förslaget om att vidga de regionala skyddsombudens möjlighet att komma in även på arbetsplatser där facket inte har några medlemmar.

Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark förklarade att de regionala skyddsombudens arbete är enormt avgörande för arbetsmiljön och att det ytterst kan handla om "liv eller död".¹⁰⁵ Partiet anser att de fackliga organisationerna även framöver ska utse de regionala skyddsombuden.

Miljöpartiet: Stod bakom förslaget om att vidga de regionala skyddsombudens möjlighet att komma in även på arbetsplatser där facket inte har några medlemmar. Partiet anser att de fackliga organisationerna även framöver ska utse de regionala skyddsombuden.

Centern: Fällde tillsammans med M-KD-SD-L förslaget i riksdagen om att ge de regionala skyddsombuden utökad tillträdesrätt.

Liberalerna: Fällde tillsammans med M-KD-SD-C förslaget i riksdagen om att ge de regionala skyddsombuden utökad tillträdesrätt. I en kommittémotion i riksdagen av Gulan Avci med flera L (2019/20:2748) har partiet vidare föreslagit att de regionala skyddsombuden bör "ersättas av en ny och mer ändamålsenligt utformad funktion" och att huvudregeln för de lokala skyddsombuden bör vara att de utses av arbetstagarna och inte som i dag av de lokala arbetstagarorganisationerna.¹⁰⁶

Sverigedemokraterna: Fällde tillsammans med M-KD-SD-C förslaget i riksdagen om att ge de regionala skyddsombuden utökad tillträdesrätt. I en kommittémotion i riksdagen av Magnus Persson med flera SD (2019/20:824) har partiet föreslagit att

¹⁰⁴ Se bland annat: Riksdagen, Arbetsmarknadsutskottet. 2020. Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkring. (Betänkande 2021/22:AU6.) <https://data.riksdagen.se/fil/085DC59F-0AE5-4A4E-91A4-A7A75D0440A8> (hämtad 2022-06-21).

¹⁰⁵ Elinor Torp. 2020. Ingen utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud. *Dagens Arbete*. 23 april. <https://da.se/2020/04/ingen-tilltradesratt-for-regionala-skyddsombud/> (hämtad 2022-06-21).

¹⁰⁶ Gulan Avci m.fl. (L). 2020. Förebygg missförhållanden och gör det enklare att tipsa om otrygga arbetsplatser. (Kommittémotion L, Motion till riksdagen 2019/20:2748.) <https://data.riksdagen.se/fil/9276EDE0-9885-44CB-BB59-D801457FF473> (hämtad 2022-06-21), se även: Riksdagen, Arbetsmiljöutskottet. 2020. Arbetsmiljö och arbetstid. (Betänkande 2019/20:AU10.) <https://data.riksdagen.se/fil/085DC59F-0AE5-4A4E-91A4-A7A75D0440A8> (hämtad 2022-06-21).

fackförbundens företrädesrätt att utse skyddsombud "avskaffas" och att de fackligt utsedda regionala skyddsombuden ersätts med "oberoende arbetsmiljörådgivare" underställda Arbetsmiljöverket.¹⁰⁷

Kristdemokraterna: Fällde tillsammans med M-SD-L-C förslaget i riksdagen om att ge de regionala skyddsombuden utökad tillträdesrätt. Partiet vill ytterligare utvärdera de regionala skyddsombudens verksamhet.¹⁰⁸

Moderaterna: Fällde tillsammans med KD-SD-L-C förslaget i riksdagen om att ge de regionala skyddsombuden utökad tillträdesrätt. Däremot har partiet inte hakat på SD:s och L:s förslag i riskdagen om att ta bort fackets rätt att utse skyddsombud.

8. A-kassan

Under pandemin öppnade flera partier för att ändra reglerna både för a-kassan och för sjukförsäkringen. Det skulle bli lättare att kvalificera sig för a-kassa när arbetslösheten sköt i höjden och om sjuka stimulerades att arbeta skulle det bidra till smittspridningen. Nu är pandemin över och de traditionella konflikterna kring a-kassan är tillbaka.

Uppfattning parti för parti

Inledning: Synen på a-kassan utgör en tydlig skiljelinje mellan vänster och höger i politiken, där partierna till vänster förordat högre ersättningsnivåer. En annan skiljelinje handlar om huruvida de fackliga organisationerna ska få behålla inflytande över a-kassorna. Endast S och V försvarar entydigt den uppfattningen. Övriga partier vill i olika former se en övergång till en allmän och obligatorisk försäkring, Miljöpartiet vill även se en sammanslagning med sjukvårdsförsäkringen. Sverigedemokraterna skiljer sig från de övriga partierna till höger genom att de vill ha en hög ersättningsnivå, samtidigt vill partiet ha en statlig försäkring där de fackliga organisationerna inte är involverade. Ett centralt argument från höger är att låga ersättningsnivåer i a-kassan skapar incitament för att arbeta. Huruvida detta påstående är sant är omdiskuterat, men ännu mer relevant i sammanhanget är att över hälften av de arbetslösa i Sverige inte är kvalificerade för a-kassa.

¹⁰⁷ Magnus Persson m.fl. (SD). 2020. Arbetsmiljö. (Kommittémotion SD 130, Motion till riksdagen 2019/2020:824.) <https://data.riksdagen.se/fil/C837BD6E-3D7F-4799-8A80-1E04EBCA47C3> (hämtad 2022-06-21).

¹⁰⁸ Arbetsmiljöutskottet. 2020. Arbetsmiljö och arbetstid. (Betänkande 2019/20:AU10.) <https://data.riksdagen.se/fil/085DC59F-0AE5-4A4E-91A4-A7A75D0440A8> (hämtad 2022-06-21).

Denna grupps vilja att arbeta kan med andra ord knappast påverkas av förändringar av a-kassan.¹⁰⁹

Vänsterpartiet: Partiet kräver en "helrenovering" av både a-kassan och sjukförsäkringssystemet. Det innebär bland annat en kraftig höjning av ersättningsnivån. Vidare kräver partiet att nedsättningen från dag 101 slopas.¹¹⁰ Partiet förordar ett frivilligt medlemskap i arbetslöshetskassorna. Ersättningen ska vara inkomstrelaterad med tak och ett lågt grundskydd för icke-medlemmar.

Socialdemokraterna: Partiet vill höja ersättningsnivån i a-kassan. Alla som tjänar upp till 33 000 i månaden ska få ut minst 80 procent av lönen om de blir arbetslösa.¹¹¹ Partiet förordar ett frivilligt medlemskap i arbetslöshetskassorna. Ersättningen ska vara inkomstrelaterad med tak och ett lågt grundskydd för icke-medlemmar.

Miljöpartiet: Vill höja ersättningsnivån i a-kassan. Partiet har stött de socialdemokratiska förslagen. I en tidigare riksdagsmotion har partiet föreslagit att göra arbetslöshetsförsäkringen statlig och att slå samman arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen till ett system för arbetslivstrygghet. Det skulle innebära att staten tog över ansvaret för a-kassorna.¹¹² På längre sikt har partiet föreslagit att en generell basinkomst införs, vilken bland annat ska ersätta a-kassan. I ett första skede vill partiet utreda förslaget om basinkomst.¹¹³ På kort sikt har partiet förordat att studier och

¹⁰⁹ Flera underlag har använts för detta avsnitt, däribland: Rickard Jakbo, 22/11 2021. • Så vill högern göra om a-kassan. *Dagens Arena*. <https://www.dagensarena.se/innehall/sa-vill-hogern-gora-om-kassan/> (hämtad 2022-06-21). • Mats Essemyr. 2021. *En bättre a-kassa för fler*. Arena Idé.

<https://arenaide.se/wp-content/uploads/sites/2/2021/10/arena-ide-essemyr-211022.pdf> (hämtad 2022-06-21). • Lena Blomquist, 24/5 2022. A-kassan blir valfråga – sänkt ersättning kan drabba städare och fastighetsskötare. *Fastighetsfolket*.

<https://fastighetsfolket.se/2022/05/24/a-kassan-blir-valfraga-sankt-ersattning-kan-drabba-stadare-och-fastighetsskotare/> (hämtad 2022-06-21).

• Riksdagen, Arbetsmarknadsutskottet. 2022. Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkring. (Betänkande 2021/22:AU6.) <https://data.riksdagen.se/fil/9570E4AF-AAAD-4C64-9A8C-BFA58F5A954E> (hämtad 2022-06-21).

¹¹⁰ Nooshi Dadgostar m.fl. 2021. Röd politik för grön omställning. (Motion till riksdagen 2021/22:3278.) <https://data.riksdagen.se/fil/2546C1BB-57C1-4E63-B4E2-7FAE441D13E9> (hämtad 2022-06-21).

¹¹¹ Fredrik Öjemar. 2022. S tar strid för höjd a-kassa: "Är inte tillräckligt stark". *Dagens industri*. 1 maj. <https://www.di.se/nyheter/s-tar-strid-for-hojd-a-kassa-ar-inte-tillrackligt-stark/> (hämtad 2022-06-21).

¹¹² Gunvor G Ericson m.fl. (MP) 2012. Arbetslivstrygghet. (Motion till riksdagen 2012/13:Sf303). <https://data.riksdagen.se/fil/777A809D-D23E-4EC1-9363-BCB1987AE468> (hämtad 2022-06-21).

¹¹³ Rebecka Le Moine, 28/1 2022. Inför basinkomst utan villkor till alla i Sverige. *Expressen*. <https://www.expressen.se/debatt/fattiga-fornedras-infor-basinkomst-i-sverige/> (hämtad 2022-06-21).

studiemedel ska vara grundande för arbetslöshetsförsäkringen.¹¹⁴

Centern: Partiet tyckte att det var riktigt att höja ersättningen i a-kassan under pandemin, men har därefter verkat för att ersättningen sänks igen och återgår till nivåer motsvarande vad de var innan pandemin. Partiet vill vidare ha en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Det skulle göra att facket tappade sitt inflytande. Centern har vidare i flera sammanhang förespråkat en så kallad flexicuritymodell. I Danmark betyder detta att det ska bli enklare för företag att säga upp personal, men att arbetslöshetsförsäkringen ska vara generös. I Centerns tappning har det handlat om försvagad arbetsrätt och satsningar på omställning.¹¹⁵

Liberalerna: Partiet tyckte att det var riktigt att höja ersättningen i a-kassan under pandemin, men har därefter verkat för att ersättningen sänks igen och återgår till nivåer motsvarande vad de var innan pandemin. Liberalerna förordar ett system där ersättningsnivåerna trappas av med tiden och menar att det skapar incitament som kommer få fler att söka jobb. Partiet vill vidare ha en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Det skulle göra att facket tappade sitt inflytande. Partiet vill även ersätta arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen med ett inkomstvillkor.¹¹⁶

Sverigedemokraterna: SD kräver ett höjt tak i arbetslöshetsförsäkringen, men också att staten tar över ansvaret för a-kassan och att den blir allmän och obligatorisk. Det sistnämnda förslaget skulle innebära att de fackliga organisationerna tappar sitt inflytande. A-kassan bör bli helt statligt finansierad. Partiet förordar alltså en inkomstrelaterad ersättning, men en försäkring utan koppling till facket.

Kristdemokraterna: Partiet agerar i nära samklang med Moderaterna och menar att ersättningsnivån i a-kassan bör sänkas. Partiet vill vidare ha en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Det skulle göra att facket tappade sitt inflytande.

¹¹⁴ Riksdagen, Arbetsmarknadsutskottet. 2022. Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkring (Betänkande 2021/22:AU6. <https://data.riksdagen.se/fil/9570E4AF-AAAD-4C64-9A8C-BFA58F5A954E> (hämtad 2022-06-21).

¹¹⁵ Alireza Akhondi m.fl. (C) 2022. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (Kommittémotion C, Motion till riksdagen 2021/22:4129) <https://data.riksdagen.se/fil/03573CB5-5C21-43D5-A7AA-8094FC8016B7> (hämtad 2022-06-21).

¹¹⁶ Simon Markusson, 3/6 2022. Liberalerna: Vår främsta prioritering att fler ska omfattas av a-kassan. *Arbetsvärlden*. <https://www.arbetsvarlden.se/liberalerna-var-framsta-prioritering-att-fler-ska-omfattas-av-a-kassan/> (hämtad 2022-06-21).

Moderaterna: Moderaterna vill sänka nivån i a-kassan i förhållande till hur de såg ut före de tillfälliga pandemireglerna. Ersättningen ska också successivt trappas av. Moderaterna har vidare föreslagit att det ska införas fler karensdagar i systemet, och de vill ha en tidsgräns på två år för det statliga aktivitetsstöd som följer då a-kassereglerna tar slut.

9. Karensavdraget

Under pandemin införde regeringen en karensersättning som till stor del komprimerade för det så kallade karensavdraget. Syftet var att inte stimulera sjuka personer att arbeta och på det sättet minska smittspridningen. Från den 1 april 2022 tog karensersättningen bort.¹¹⁷ Det betyder att karensavdraget åter har full effekt.

Uppfattning parti för parti

Inledning: Frågan om karensavdrag/karensersättning har en tydlig klasskaraktär. Under pandemin har dessa argument stärkts ännu mer. Det har blivit tydligt att de flesta tjänstemän kan sköta åtminstone delar av sina jobb hemifrån medan nästan alla LO-jobb kräver fysisk närvaro på en arbetsplats. Även framöver kommer många tjänstemän att kunna utföra delar av jobbet på distans. Vid lättare sjukdom kan de arbeta hemifrån. För LO-arbetare finns inte samma möjlighet. Antingen får de trots sjukdom gå till ett ofta fysiskt krävande arbete med risk att smitta andra och själva försämra sin hälsa. Eller stanna hemma och bli ekonomiskt bestraffade.

Vänsterpartiet: Vill avskaffa karensavdraget. På kort sikt vill partiet återinföra karensersättningen.¹¹⁸

Socialdemokraterna: Under pandemin infördes en karensersättning för att minska smittspridningen. Under sommaren 2020 öppnade socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi (S) för att slopandet av karensavdraget borde bli permanent. För att få igenom det förslaget behövde han dock få stöd från L och/eller C, något som han inte lyckades med. Under våren 2022 tillsatte regeringen emellertid en utredning för att undersöka om karensavdraget bör finnas kvar. Den ska vara klar i september 2023.¹¹⁹ I samband med att karensersättningen togs bort kallade

¹¹⁷ Martina Frisk. 2021. Efter ökande smittspridning av covid-19 – karensavdrag slopas. *Arbetet*. 7 december. <https://arbetet.se/2021/12/07/efter-okande-smittspridning-av-covid-19-karensavdrag-slopas-igen/> (hämtad 2022-06-21).

¹¹⁸ Vänsterpartiet. 2022. Avskaffa karensavdrag i vänsterbudget. (Pressmeddelande.) <https://www.vansterpartiet.se/pressmeddelanden/avskaffat-karensavdrag-i-vansterbudget/> (hämtad 2022-06-21).

¹¹⁹ Johanna Wreder. 2022. Vad är karensavdrag – och därför är karens en het fråga i

Kommunals dåvarande ordförande beslutet för "väldigt olyckligt".¹²⁰ I dag är han partisekreterare för Socialdemokraterna.

Miljöpartiet: Partiet stödjer förslaget om att utreda frågan.¹²¹

Centern: Partiet har hittills följt regeringens linje, det vill säga att frågan bör utredas. Partiet har inte tagit ställning till om avdraget bör slopas permanent.¹²²

Liberalerna: Partiet vill behålla karensavdraget.

Sverigedemokraterna: Partiet vill behålla karensavdraget (men ville slopa det helt under pandemin).¹²³

Kristdemokraterna: Partiet är positivt till karensavdraget.

Moderaterna: Partiet vill behålla karensavdraget vid första sjukdag, men även införa en karensdag vid dag 15 då sjuklön ska börja betalas ut.¹²⁴ Moderaterna menar att det skulle bli för "dyrt" att ta bort karensavdraget.¹²⁵

sjukförsäkringen. *Arbetet*. 31 mars. <https://arbetet.se/2022/03/31/vad-ar-karensavdrag-och-darfor-ar-karens-en-het-fraga-i-sjukforsakringen/> (hämtad 2022-06-21).

Se även: Riksdagen. 2022. Översyn av karens och sjuklön. (Kommittédirektiv 2022:23) <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/kommittedirektiv/oversyn-av-karens-och-sjuklon-HAB123> (hämtad 2022-06-21).

¹²⁰ Karl Martinsson. 2021. Kommunal: "Väldigt olyckligt" att karensavdrag återinförs. *Arbetet*. 23 september. <https://arbetet.se/2021/09/23/kommunal-valdigt-olyckligt-att-karensavdrag-aterinfors/> (hämtad 2022-06-21).

¹²¹ Sofie Axelsson. 2020. Så tycker partierna om permanent slopat karensavdrag. *ETC*. 22 augusti. <https://www.etc.se/inrikes/sa-tycker-partierna-om-permanent-slopat-karensavdrag> (hämtad 2022-06-21).

¹²² Rebecka Prahl. 2022. LO: S bryter kompromissen om karensavdraget. *Altinget*. 5 april. <https://www.altinget.se/omsorg/artikel/lo-s-bryter-kompromissen-om-karensavdraget> (hämtad 2022-06-21).

¹²³ SD. 2020. SD: Slopa karensavdraget fullt ut. [Pressmeddelande]. 20 april. <https://www.mynewsdesk.com/se/sverigedemokraterna/pressreleases/sd-slopa-karensavdraget-fullt-ut-2992408> (hämtad 2022-06-21).

¹²⁴ Rebecka Prahl. 2022. LO: S bryter kompromissen om karensavdraget. *Altinget*. 5 april. <https://www.altinget.se/omsorg/artikel/lo-s-bryter-kompromissen-om-karensavdraget> (hämtad 2022-06-21).

¹²⁵ Sofie Axelsson. 2020. Så tycker partierna om permanent slopat karensavdrag. *ETC*. 22 augusti. <https://www.etc.se/inrikes/sa-tycker-partierna-om-permanent-slopat-karensavdrag> (hämtad 2022-06-21).

KÄLLOR

- Akhondi, Alireza m.fl. (C). 2021. Arbetsmarknad (motion till riksdagen 2021/22:3226).
<https://data.riksdagen.se/fil/33CA82A4-AA0A-4125-86F0-4547A0B7F0C4> (hämtad 2022-06-21)
- Akhondi, Alireza m.fl. (C). 2021. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (motion till riksdagen 2021/22:4129).
<https://data.riksdagen.se/fil/03573CB5-5C21-43D5-A7AA-8094FC8016B7> (hämtad 2022-06-21)
- Alliansen. 2017. Alliansen: Inträdesjobb – för fler [webbsida]. 5 augusti. <http://www.alliansen.se/2017/08/alliansen-intradesjobb-for-fler-i-arbete/> (sidan har tagits bort)
- Andersson, Jonas m.fl. 2021. Arbetskraftsinvandring (motion till riksdagen 2021/22:2547.)
<https://data.riksdagen.se/fil/5492A59F-B99E-40C8-AE4F-8E7CE3D8D662> (hämtad 2022-06-21)
- Anefur, Michael m.fl. (KD). 2021. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (motion till riksdagen 2021/22:4198).
<https://data.riksdagen.se/fil/B200C32A-87C6-4129-AD21-B6F8FFDC0C3A> (hämtad 2022-06-21)
- Anefur, Michael m.fl. (KD). 2021. Genomförande av arbetsvillkorsdirektivet (motion till riksdagen 2021/22:4485).
<https://data.riksdagen.se/fil/D19DBCA7-33CA-4552-BDB1-B5DACA279053> (hämtad 2022-06-21)
- Arbetsförmedlingen (2021). Perspektiv på Arbetsförmedlingens lokala närvaro.
<https://arbetsformedlingen.se/download/18.142311c317a09e842af585/perspektiv-pa-arbetsformedlingens-lokala-narvaro.pdf> (hämtad 2022-06-21).
- Avci, Gulan m.fl. 2020. Förebygg missförhållanden och gör det enklare att tipsa om otrygga arbetsplatser. (motion till riksdagen 2019/2020:2748). <https://data.riksdagen.se/fil/9276EDE0-9885-44CB-BB59-D801457FF473> (hämtad 2022-06-21)
- Axelsson, Sofie. 2020. Så tycker partierna om permanent slopat karensavdrag. ETC. 22 augusti. <https://www.etc.se/inrikes/sa-tycker-partierna-om-permanent-slopat-karensavdrag> (hämtad 2022-06-21)
- Berg, Johan, 2022. Spelet om Arbetsförmedlingen. Carlssons.
- Berggren, Jenny & Martos Nilsson, Mårten. 2021. Därför byter LO fot om las. *Arbetet*. 10 november.
<https://arbetet.se/2021/11/10/darfor-byter-lo-fot-om-las/> (hämtad 2022-06-21)

- Berggren Jenny. 2022. Eva Nordmark om ny arbetsrätt: "Största frihetsreformen i modern tid". *Arbetet*. 27 januari.
<https://arbetet.se/2022/01/27/eva-nordmark-om-ny-arbetsratt-storsta-frihetsreformen-i-modern-tid/> (hämtad 2022-06-21)
- Berggren, Jenny. 2018. Parterna överens om strejkrätten. *Arbetet*. 5 juni. <https://arbetet.se/2018/06/05/parterna-overens-om-strejkratten/> (hämtad 2022-06-21)
- Blomquist, Lena. 2022. A-kassan blir valfråga – sänkt ersättning kan drabba städare och fastighetsskötare. *Fastighetsfolket*. 24 maj.
<https://fastighetsfolket.se/2022/05/24/a-kassan-blir-valfraga-sankt-ersattning-kan-drabba-stadare-och-fastighetsskotare/> (hämtad 2022-06-21)
- Centerpartiet. 2020. Därför måste Sverige modernisera arbetsrätten [pressmeddelande].
<https://www.centerpartiet.se/press/pressmeddelande/nyhetsarkiv-2020/2020-06-01-darfor-maste-sverige-modernisera-arbetsratten> (hämtad 2022-06-21)
- Centerpartiet. 2022. Vår politik. Arbetskraftsinvandring.
<https://www.centerpartiet.se/var-politik/politik-a-o/migration-och-integration/arbetskraftsinvandring> (hämtad 2022-06-21)
- Clemens, Annika. 2021. Saco-S: "Bekymmersamt att extratjänsterna försvinner". *Akademikern*. 23 december.
<https://akademikern.se/saco-s-bekymmersamt-att-extratjansterna-forsvinner/> (hämtad 2022-06-21)
- Dadgostar, Nooshi m.fl. 2021. Röd politik för grön omställning (motion till riksdagen 2021/22:3278.)
<https://data.riksdagen.se/fil/2546C1BB-57C1-4E63-B4E2-7FAE441D13E9> (hämtad 2022-06-21)
- Ericson, Gunvor G. m.fl. 2012. Arbetslivstrygghet (motion till riksdagen 2012/13:Sf303).
<https://data.riksdagen.se/fil/777A809D-D23E-4EC1-9363-BCB1987AE468> (hämtad 2022-06-21)
- Esbati, Ali m.fl. (V). 2018. Utökad fredsplikt på arbetsplatser där det finns kollektivavtal och vid rättstvister (motion till riksdagen 2018/19:3101). <https://data.riksdagen.se/fil/412EFA60-0AAB-448B-88D8-571FB389C7DB> (hämtad 2022-06-21)
- Esbati, Ali m.fl. (V). 2021. Strejkrätt, föreningsrätt och integritet i arbetslivet (motion till riksdagen 2021/22:464).
<https://data.riksdagen.se/fil/31256C82-B691-4D4E-AA20-2C247F37322B> (hämtad 2022-06-21)
- Essemyr, Mats. 2021. En bättre a-kassa för fler. *Arena Idé*.

- <https://arenaide.se/wp-content/uploads/sites/2/2021/10/arenaide-essemyr-211022.pdf> (hämtad 2022-06-21)
- Expressen TV. 2020. Kängan till M-toppen: "Ni slaktade AF" från "Fem dagar om framtiden".
<https://www.expressen.se/nyheter/kangan-till-m-toppen-ni-slaktade-af/> (hämtad 2022-06-21)
- Frisk, Martina. 2021. Efter ökande smittspridning av covid-19 – karensavdrag slopas. *Arbetet*. 7 december.
<https://arbetet.se/2021/12/07/efter-okande-smittspridning-av-covid-19-karensavdrag-slopas-igen/> (hämtad 2022-06-21)
- Green, Mats m.fl. (M). 2020. Återupprätta arbetslinjen (motion till riksdagen 2020/21:3371).
<https://data.riksdagen.se/fil/C5AB62D3-9FB5-4AE9-8A8F-2F71CD41CAC4> (hämtad 2022-06-21)
- Green, Mats m.fl. (M). 2021. Återupprätta arbetslinjen (motion till riksdagen 2021/22:3325)
<https://data.riksdagen.se/fil/B28D68E8-526F-4DBD-938F-CECC85CAEE5B> (hämtad 2022-06-21)
- Green, Mats m.fl. (M, KD). 2019. Förutsättningar för etableringsjobb och vissa frågor om kontroll inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (motion till riksdagen 2019/20:3552).
<https://data.riksdagen.se/fil/16CE8606-94FD-4476-8908-2F8CA67CA360> (hämtad 2022-06-21)
- Habibija, Adnan. 2022. Lönesubventioner – en väg till jobb, men till sämre lön. *LO Bloggen*. 25 april.
<https://loblog.lo.se/2022/04/lonesubventioner-en-vag-till-jobb-men-till-samre-lon/> (hämtad 2022-06-21)
- Heimersson, Alicia. 2020. LAS-uppgörelsen: Det här gäller. *Dagens Arena*. 30 december. <https://www.dagensarena.se/innehall/las-uppgorelsen-det-har-galler> (hämtad 2022-06-21)
- Heimersson, Alicia. 2020. SD vill inte prata om las. *Dagens Arena*. 13 juni. <https://www.dagensarena.se/innehall/sd-vill-inte-prata-om-las/> (hämtad 2022-06-21)
- Hellerstedt, Linus & Eriksson, Susanne. 2019. Arbetsförmedlingens omstöpning går vidare. *Publikt*. 9 maj.
<https://www.publikt.se/nyhet/arbetsformedlingens-omstopning-gar-vidare-21351> (hämtad 2022-06-21)
- Jacobsson, Göran. 2021. Så blir skillnaden mellan dem som skrivit på las-uppgörelsen och alla andra. 21 januari. *Arbetsvärlden*.
<https://www.arbetsvarlden.se/sa-blir-skillnaden-mellan-de-som-skrivit-pa-las-uppgorelsen-och-alla-andra/> (hämtad 2022-06-21)
- Jakbo, Rickard. 2021. Så vill högern göra om a-kassan. *Dagens*

- Arena*. 11 november. <https://www.dagensarena.se/innehall/sa-vill-hogern-gora-om-kassan/> (hämtad 2022-06-21)
- Kainz Rognerud, Knut. 2020. 184 kommuner blir utan arbetsförmedlingskontor vid årsskiftet. *SVT Nyheter*. 23 oktober. <https://www.svt.se/nyheter/af-slakten-184-kommuner-utan-kontor-vid-arsskiftet> (hämtad 2022-06-21)
- Kristdemokraterna. 2022. Arbetsförmedlingen. <https://kristdemokraterna.se/politik-a-o/arbetsformedlingen/> (hämtad 2022-06-21)
- Kristdemokraterna. Vår politik. Arbetskraftsinvandring. <https://kristdemokraterna.se/politik-a-o/arbetskraftsinvandring/> (sidan har tagits bort)
- Kristerstson, Ulf m.fl. 2018. Hela Sverige ska jobba (motion till riksdagen 2017/18:3592). <https://data.riksdagen.se/fil/805B85DD-BF4E-4DD0-896F-AAB3ACCFD844> (hämtad 2022-06-21)
- Le Moine, Rebecka. 2022. Inför basinkomst utan villkor till alla i Sverige. *Expressen*. 28 januari. <https://www.expressen.se/debatt/fattiga-fornedras-infor-basinkomst-i-sverige/> (hämtad 2022-06-21)
- Liberalerna. 2021. Svensk arbetsmarknad stärks [pressmeddelande]. <https://www.liberalerna.se/nyheter/svensk-arbetsmarknad-starks> (hämtad 2022-06-21)
- Liberalerna. 2019. Maria Nilsson (L): "Konflikter på arbetsmarknaden måste följa proportionalitetsprincipen" [pressmeddelande]. <https://www.liberalerna.se/pressmeddelanden/maria-nilsson-l-konflikter-pa-arbetsmarknaden-maste-folja-proportionalitetsprincipen> (hämtad 2022-06-21)
- Liberalerna. Arbetsförmedlingen. <https://www.liberalerna.se/politik/arbetsformedlingen> (hämtad 2022-06-21)
- Liberalerna. 2022. Vår politik. Arbetskraftsinvandring. <https://www.liberalerna.se/politik/arbetskraftsinvandring> (hämtad 2022-06-21)
- Markusson, Simon. 2022. Liberalerna: Vår främsta prioritering att fler ska omfattas av a-kassan. *Arbetsvärlden*. 3 juni. <https://www.arbetsvarlden.se/liberalerna-var-framsta-prioritering-att-fler-ska-omfattas-av-a-kassan/> (hämtad 2022-06-21)
- Markusson, Simon. 2021. Etableringsstöd skiljer L och SD i arbetsmarknadspolitik. *Arbetsvärlden*. 21 mars.

- <https://www.arbetsvarlden.se/etableringsstod-skiljer-l-och-sd-i-arbetsmarknadspolitiken/> (hämtad 2022-06-21)
- Martinsson, Karl & Frisk, Martina. 2021. Här är jobbfrågorna som Socialdemokraterna ska driva i valrörelsen. *Arbetet*. 7 november. <https://arbetet.se/2021/11/07/har-ar-jobbfragorna-som-socialdemokraterna-ska-driva-i-valrorelsen/> (hämtad 2022-06-21)
- Martinsson, Karl. 2021. Kommunal: "Väldigt olyckligt" att karensavdrag återinförs. *Arbetet*. 23 september. <https://arbetet.se/2021/09/23/kommunal-valdigt-olyckligt-att-karensavdrag-aterinfors/> (hämtad 2022-06-21).
- Migrationsverket. 2022. Arbete – Månadsstatistik 2022. <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Arbete.html> (hämtad 2022-06-21)
- Migrationsverket. 2022. Nya regler för arbetstillstånd. <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Aktuella-fragor/Nya-regler-for-arbetstillstand.html> (hämtad 2022-06-21)
- Moderaterna. 2022. Vår politik. Arbetskraftsinvandring. <https://moderaterna.se/var-politik/arbetskraftsinvandring/> (hämtad 2022-06-21)
- Nordenskiöld, Tomas. 2019. M dömer ut reformen av Arbetsförmedlingen. *Expressen*. 6 november. <https://www.expressen.se/nyheter/m-domer-ut-reformen-av-arbetsformedlingen/> (hämtad 2022-06-21)
- Olsson, Lova & Jelmin, Anders. 2014. Rödgrön splittring om turordningsregler. *Sveriges Radio*. 15 augusti. <https://sverigesradio.se/artikel/5938197> (hämtad 2022-06-21)
- Persson, Magnus m.fl. (SD). 2018. Utökad fredsplikt på arbetsplatser där det finns kollektivavtal och vid rättstvister (motion till riksdagen 2018/19:3102). <https://data.riksdagen.se/fil/0B38BC1E-070B-4A1A-AC96-4957473DCE99> (hämtad 2022-06-21)
- Persson, Magnus m.fl. 2020. Arbetsmiljö. (motion till riksdagen 2019/2020:824). <https://data.riksdagen.se/fil/C837BD6E-3D7F-4799-8A80-1E04EBCA47C3> (hämtad 2022-06-21)
- Prahl, Rebecka. 2022. LO: S bryter kompromissen om karensavdraget. *Altinget*. 5 april. <https://www.altinget.se/omsorg/artikel/lo-s-bryter-kompromissen-om-karensavdraget> (hämtad 2022-06-21)
- Regeringen. 2018. Utökad fredsplikt på arbetsplatser där det finns kollektivavtal och vid rättstvister (Regeringens proposition 2018/19:105). <https://data.riksdagen.se/fil/326BEB73-C942->

- 4801-881E-FE9F53A1FF3B (hämtad 2022-06-21)
- Regeringen m.fl. 2018. Regeringen och arbetsmarknadens parter överens om etableringsjobb.
<https://www.regeringen.se/4933fc/contentassets/97130db755024a7c967af205f32af583/avsiktsforklaring-mellan-regeringen-lo-unionen-och-svenskt-naringsliv> (hämtad 2022-06-21)
- Regeringen. 2022. Skärpta och förbättrade regler om arbetskraftsinvandring (Proposition 2021/22:134).
<https://www.regeringen.se/49280f/contentassets/4e48a6c453284ad5b0cfc3f345f59ab0/skarpta-och-forbattrade-regler-om-arbetskraftsinvandring-prop.-202122134.pdf> (hämtad 2022-06-21)
- Regeringen. 2022. Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Arbetsförmedlingen.
<https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=22276> (hämtad 2022-06-21).
- Regeringen. 2022. Förslag på höjt försörjningskrav vid arbetskraftsinvandring [pressmeddelande].
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/06/forslag-pa-hojt-forsorjningskrav-vid-arbetskraftsinvandring/> (hämtad 2022-06-21)
- Regeringen. 2021. Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Regeringens proposition 2021/22:176).
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/flexibilitet-omstallningsformaga-och-trygghet-pa_H903176 (hämtad 2022-06-21)
- Regeringen. 2022. Pressträff med integrations- och migrationsminister Anders Ygeman om arbetskraftsinvandring [pressmeddelande].
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/04/press-traff-med-integrations--och-migrationsminister-anders-ygeman-om-arbetskraftsinvandring/> (hämtad 2022-06-21)
- Regeringskansliet, Arbetsmarknadsdepartementet. 2021. Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden.
<https://www.regeringen.se/49c55e/contentassets/77c031ddf9284cd99cff6c40f7253e15/presentationbilder-presstraff-210607.pdf> (hämtad 2022-06-21)
- Regeringskansliet, Arbetsmarknadsdepartementet. 2021. Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden [pressmeddelande].
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/06/flexib>

- ilitet-omställningsformaga-och-trygghet-pa-arbetsmarknaden/
(hämtad 2022-06-21)
- Regeringskansliet, Arbetsmarknadsdepartementet. 2021. Vissa lagförslag med anledning av en reformerad arbetsmarknadspolitisk verksamhet.
<https://www.regeringen.se/4a5865/contentassets/9a41c4fed47c4a8bb478ad7f11e6ff76/vissa-lagforslag-med-anledning-av-en-reformerad-arbetsmarknadspolitisk-verksamhet-ds-2021-27.pdf> (hämtad 2022-06-21)
- Regeringskansliet, Arbetsmarknadsdepartementet. 2021. Förslag om Arbetsförmedlingen skickas på remiss [pressmeddelande].
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/09/forslag-om-arbetsformedlingen-skickas-pa-remiss/> (hämtad 2022-06-21)
- Regeringskansliet, Arbetsmarknadsdepartementet. 2022. Förbättrade förutsättningar för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten [pressmeddelande].
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/04/forbattrade-forutsattningar-for-den-arbetsmarknadspolitiska-verksamheten/> (hämtad 2022-06-21)
- Riksdagen, Arbetsmarknadsutskottet. 2021. Flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden (Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU12).
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/flexibilitetomstallningsformaga-och-trygghet-pa_H901AU12 (hämtad 2022-06-21)
- Riksdagen, Arbetsmarknadsutskottet. 2020. Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkring (Betänkande 2021/22:AU6.).
<https://data.riksdagen.se/fil/085DC59F-0AE5-4A4E-91A4-A7A75D0440A8> (hämtad 2022-06-21)
- Riksdagen, Arbetsmarknadsutskottet. 2019. Förutsättningar för etableringsjobb och vissa frågor om kontroll inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2019/20:AU12).
<https://data.riksdagen.se/fil/AC78BD1A-267A-4C4B-B433-60997252D868> (hämtad 2022-06-21)
- Riksdagen, Arbetsmarknadsutskottet. 2022. Arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkring (Betänkande 2021/22:AU6).
<https://data.riksdagen.se/fil/9570E4AF-AAAD-4C64-9A8C-BFA58F5A954E> (hämtad 2022-06-21).
- Riksdagen, Arbetsmarknadsutskottet. 2021. Arbetsrätt (Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU7).
<https://www.riksdagen.se/sv/dokument->

- lagar/arende/betankande/arbetsratt_H901AU7 (hämtad 2022-06-21)
- Riksdagen, Arbetsmarknadsutskottet. 2021. Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU2).
<https://data.riksdagen.se/fil/CB4338BF-A930-415F-9158-E2EC547F177C> (hämtad 2022-06-21)
- Riksdagen, Arbetsmiljöutskottet. 2020. Arbetsmiljö och arbetstid (Betänkande 2019/20:AU10).
<https://data.riksdagen.se/fil/085DC59F-0AE5-4A4E-91A4-A7A75D0440A8> (hämtad 2022-06-21)
- Riksdagen, Arbetsmarknadsutskottet. 2022. Arbetsrätt (Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2021/22:AU7).
<https://data.riksdagen.se/fil/4DC960F0-866D-4CF9-BB83-0CC62B606ABD> (hämtad 2022-06-21).
- Riksdagen. 2021. Riksdagens protokoll 2021/22:70.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/protokoll-20212270-tisdagen-den-22-februari_H90970/html (hämtad 2022-06-21)
- Riksdagen, Socialförsäkringsutskottet. 2022. Arbetskraftsinvandring (Betänkande 2021/22:SfU19).
<https://data.riksdagen.se/fil/7F39747D-7609-45E3-9247-AE8AA567D7ED> (hämtad 2022-06-21)
- Riksdagen. 2022. Översyn av karens och sjuklön (kommittédirektiv 2022:23). https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/kommittedirektiv/oversyn-av-karens-och-sjuklon-_HAB123 (hämtad 2022-06-21)
- Roos, Jimmy. 2018. Nytt styre klart i Sandviken – samarbete mellan blocken. *SVT Nyheter*. 15 oktober.
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/gavleborg/nytt-styre-klart-i-sandviken-samarbete-mellan-blocken> (hämtad 2022-06-21)
- Skagerström Lindau, Amanda. 2019. C om Arbetsförmedlingsreformen: "Innebär inte att omstöpnigen försvinner". *SVT Nyheter*. 9 december. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/c-om-arbetsformedlings-reformen-innebar-inte-att-omstopningen-forsvinner> (hämtad 2022-06-21)
- Socialdemokraterna. 2022. Vår politik. Arbetskraftsinvandring. https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/arbetskraftsinvandring?TSPD_101_R0=088d4528d9ab20006d8aa275c008e457cdc48a26d5e54cd15e857e08b05c4823bd4b95f7e025ee500847bbfc2b14300055058f18fcef43fb61d1c7caf9e58fb19d7c06eaba98f70ff02060afd374889b530c8189a9bed9b486bba9ac882c78a8 (hämtad 2022-06-21)

- Socialdemokraterna. 2021. Vi bygger landet – Antagna riktlinjer Kongressen 2021. <https://docplayer.se/223119021-Antagna-riktlinjer-kongressen-2021.html> (hämtad 2022-06-21)
- Socialdemokraterna. 2022. Arbetsförmedlingen. https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/arbetsformedlingen?TSPD_101_R0=088d4528d9ab2000e04dc76b586daae3b686d16089cad87230e0b6504f16e6d11914c3936c3ba08408a54ff5f1143000ec23cfe2cbf22391dfbc881ea45715855ff9e9094d9ff51e5d44cf04496e5947720a6149f8ec06ad500299e693d5b2fd (hämtad 2022-06-21)
- Socialförsäkringsutskottet. 2022. Arbetskraftsinvandring (Betänkande 2021/22:SfU19). <https://data.riksdagen.se/fil/7F39747D-7609-45E3-9247-AE8AA567D7ED> (hämtad 2022-06-21)
- Sverigedemokraterna. [publiceringsdatum saknas]. Ett Sverige i arbete. <https://sd.se/vad-vi-vill/arbetsmarknadspolitik/> (hämtad 2022-06-21)
- Sverigedemokraterna. 2020. Arbetsförmedlingen. <https://sd.se/ourpolitics/arbetsformedlingen/> (hämtad 2022-06-21)
- Sverigedemokraterna. 2020. SD: Slopa karensavdraget fullt ut [pressmeddelande]. <https://www.mynewsdesk.com/se/sverigedemokraterna/press-releases/sd-slopa-karensavdraget-fullt-ut-2992408> (hämtad 2022-06-21)
- Sverigedemokraterna. 2018. Inriktningsprogram, arbetsmarknaden. (sidan har tagits bort)
- Sverigedemokraterna. 2020. Lärlingsanställningar. <https://sd.se/our-politics/larlingsanstallning/> (hämtad 2022-06-21)
- Sveriges Kommuner och Regioner. 2022. Styre i kommuner efter valet 2018. <https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/valmaktfordelning/valresultatstyren/styreikommunereftervalet2018.26791.html> (hämtad 2022-06-21)
- Swahn, Christina. 2019. 11 500 extratjänster kan försvinna: "Mindre volymer". *Arbetet*. 29 januari. <https://arbetet.se/2019/01/29/11-500-extratjanster-kan-forsvinna-mindre-volymer/> (hämtad 2022-06-21)
- Torp, Elinor. 2020. Ingen utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud. *Dagens Arbeta*. 23 mars. <https://da.se/2020/04/ingen-tilltradesratt-for-regionala-skyddsombud/> (hämtad 2022-06-21)

- TT Nyhetsbyrån. 2021. Så skiljer sig M/KD/SD-budgetförslaget från regeringens. *SVT Nyheter*.
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/har-ar-budgeten-som-ska-styra-sverige> (2022-06-21)
- Vänsterpartiet. Publiceringsdatum saknas. Ett rättvist system för arbetskraftsinvandring.
<https://www.vansterpartiet.se/app/uploads/2019/11/Utspel-arbetskraftsinvandring-Vansterdagarna.pdf> (hämtad 2022-06-21)
- Vänsterpartiet. 2022. Avskaffa karensavdrag i vänsterbudget [pressmeddelande].
<https://www.vansterpartiet.se/pressmeddelanden/avskaffat-karensavdrag-i-vansterbudget/> (hämtad 2022-06-21)
- Wreder, Johanna. 2022. Vad är karensavdrag – och därför är karens en het fråga i sjukförsäkringen. *Arbetet*. 31 mars.
<https://arbetet.se/2022/03/31/vad-ar-karensavdrag-och-darfor-ar-karens-en-het-fraga-i-sjukforsakringen/> (hämtad 2022-06-21)
- Wiechel, Markus (SD) & Christiansson, Alexander (SD). 2021. Rättvist förfarande vid arbetstvister (motion till riksdagen 2021/22:331). <https://data.riksdagen.se/fil/EBFF452B-116E-4F97-B602-85BFE4352106> (hämtad 2022-06-21)
- Wingborg, Mats. 2018. *Arena Idés arbetsmarknadspolitiska rapport 2018*. Arena Idé.
<https://arenaide.se/rapporter/arena-ides-arbetsmarknadspolitiska-rapport-2018/> (hämtad 2022-06-21)
- Öjemar, Fredrik. 2022. S tar strid för höjd a-kassa: "Är inte tillräckligt stark". *Dagens industri*. 1 maj.
<https://www.di.se/nyheter/s-tar-strid-for-hojd-a-kassa-ar-inte-tillrackligt-stark/> (hämtad 2022-06-21)

arenaidé